

ARCADIUS, CARL OLOF

**Från franska folkundervisningsanstalter. :
Resanteckningar.**

Stockholm
1896

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

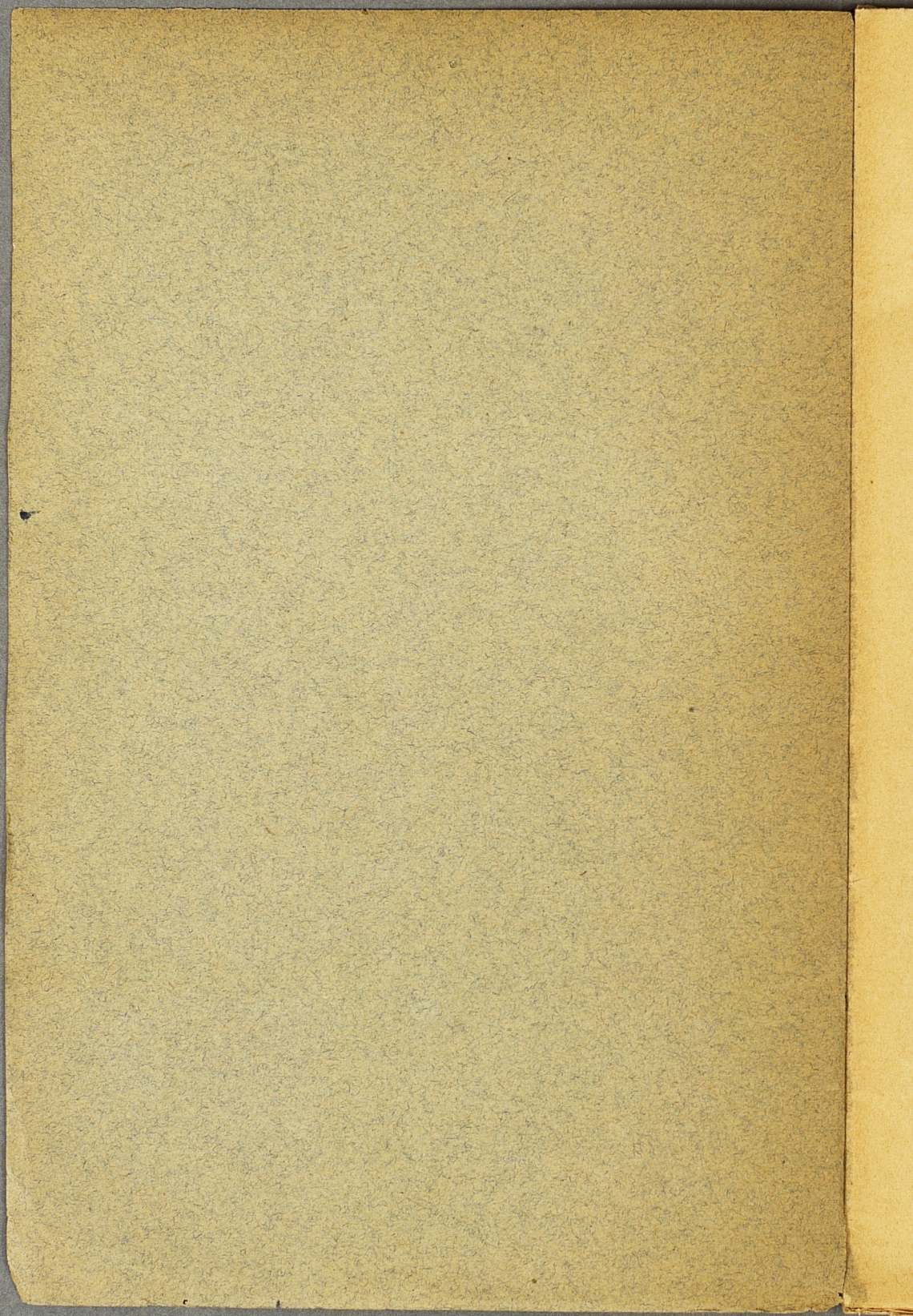
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

ARCADIUS, C. O.

78E

Handwritten
sketch
with
(Br.)

Från franska folkundervisningsanstalter.

Reseanteckningar

af

C. O. Arcadius.

(Ur Tidskrift för folkundervisningen, årg. 1896.)

1. Folkskolor.

Lagar för folkundervisningens ordnande i Frankrike kommo icke till stånd förrän under Ludvig Filips regering år 1833. Genom dåvarande undervisningsministern, den bekante Guizot, inordnades folkundervisningen i det genom kejsar Napoleon I skapade offentliga undervisningsväsendet (Université de France). Emellertid blef hvarken skolgången eller skolors inrättande och underhåll obligatoriska genom dessa lagar. Och under den andra republiken samt det andra kejsardömet blef folkundervisningen helt och hållet lämnad i händerna på det katolska prästerskapet, i det att lärarebefattningarna, som voro mycket lågt aflönade, och för hvilka icke fordrades afläggande af kompetensprof, nästan öfverallt anförtroddes åt medlemmar af de religiösa ordnarna och tillsynen öfver skolorna tillhörde prästerna. Resultaten af denna anordning voro ytterst ofördelaktiga: år 1862 kunde tredjedelen af de konskriberade hvarken läsa eller skriva, af 100 män, som då inträdde i äktenskap, kunde 28 ej teckna sitt namn, och af 100 kvinnor saknade 43 kunskap både i läsning och skrifning.

Den tredje republiken lyckades först efter det häftigaste och envisaste motstånd från prästerskapets sida att genomföra folkskolans organisation. Genom lagarna af den 16 juni 1881 och den 28 mars 1882 blef det slutligen stadgadt, att alla franska barn af 6—13 års

ålder skulle vara skolpliktiga, att staten skulle ansvara för att alla kommuner försåges med tillräckligt antal skolor och lärare, att undervisningen skulle vara fullkomligt kostnadsfri, och att undervisningen samt lärarepersonalen skulle vara »världsliga». Tillika utgåfvos fullständiga och noggranna läroplaner för undervisningen.

Stadgandet om skolornas »världslighet» innebär, att undervisning icke får meddelas af personer, som äro präster eller tillhöra någon religiös orden, att prästerskapet icke får utöfva någon tillsyn öfver skolan, samt att religionsundervisning icke får i densamma meddelas. En dag i veckan uttom söndagen skall vara fri från skolundervisning, på det att barnen må vara i tillfälle att erhålla den religionsundervisning, som föräldrarna ombesörja, i andra lokaler än skolans d. v. s. vanligen i kyrkan. En viss tidsfrist för genomförande af lärarepersonalens »förvärldsligande» måste naturligtvis lämnas för att ej föranleda många skolors stängning. Hvad lärarne angår, utgick denna frist år 1891, men för lärarinnor bestämdes blott, att inga tillsättningar af nya lärarinnor tillhörande ordenssamfund skulle äga rum. För närvarande lära alla lärare i offentliga skolor vara lekmän, men ett par tusental ordenssystrar torde ännu tjänstgöra som lärarinnor.

Orsaken till religionsundervisningens borttagande ur skolorna ligger i främsta rummet hos prästerskapet själf. Dess härsklystnad och ovilja mot all frigörande kunskap hafva nödgat folkundervisningens förkämpar att beröfva detsamma allt inflytande på skolan. På samma gång gjordes religionsundervisningen till en kyrkans och familjens sak, och skolan förklarades neutral i religiöst hänseende. Det sätt, hvarpå religionsundervisningen förut bedrefs såsom en tanklös utanläxa, hvilken först vid läsningen för prästen *jick* tillämpas på förståndet och hjärtat, gjorde visserligen förlusten för skolan till utseendet ringa. Men den fientliga motsats, som under den våldsamma striden gjort sig gällande mellan kyrka och skola, mellan religion och folkundervisning, har burit och måste bära ödesdigra följder för det franska folkets moraliska uppfostran.

Då man talar om dessa följder, torde man likväl böra observera, att hvad som framställes såsom följd, ofta på samma gång är orsak. Religiös likgiltighet och därmed sammanhängande sedligt förfall både inom staten och kyrkan äro ett gammalt, inrotadt ondt, som i sin mån förorsakat religionsundervisningens borttagande ur skolorna, på samma gång som det ytterligare följt däraf.

De franska undervisningsanstalterna delas i tre ordningar: primärundervisningsanstalter, sekundärundervisningsanstalter och högskolor. Till det första slaget höra alla anstalter, som hafva beröring med folkundervisningen d. v. s. moderskolor, folkskolor, högre folkskolor och normalskolor (seminarier).

Folkundervisningen är en statens angelägenhet, statens myndigheter ordna och bestämma allt, och lärarne äro statens tjänstemän. Likväl har staten icke monopol på undervisning, utan privata skolor få finnas,

med villkor att de underkasta sig de bestämmelser, som af staten föreskrivas.

Högsta bestämmande myndigheten har undervisningsministern, och alla underordnade myndigheter handla under förutsättning af hans godkännande. Vid hans sida står en rådgivande församling, »högsta undervisningsrådet», sammansatt af sakkunniga, som dels utnämnas af republikens president, dels väljas af skolmännen. Närmast under ministern står »direktören för primärundervisningen», hvilken är chef för de sex byråer i ministeriet, mellan hvilka folkundervisningsärendena äro fördelade. Denna har vid sin sida en »rådgivande kommitté», bildad af sex generalinspektörer och en generalinspekttris (för modersskolorna.)

Beträffande den offentliga undervisningen af olika grader är Frankrike deladt i sjuotton områden, kallade »Akademier». I spetsen för hvarje sådant område står en »rektor», som vid sin sida har ett »akademiskt råd», bestående af akademiinspektörerna (se nedan) och valda representanter för generalråden (landstingen), kommunalråden och skolorna.

I hvarje departement utöfvas tillsynen och ledningen af en »akademiinspektör», som utnämnes af ministern. Nominellt är departementets prefekt chef för folkundervisningen, men han kan icke göra någonting utom på förslag af akademiinspektören. Ett råd, kalladt »departementsrådet för folkundervisningen», som har prefekten till ordförande och akademiinspektören till vice ordförande samt direktören och direktisen i departementets normalskolor, två primärinspektörer, fyra generalrådsmedlemmar, två af sina kamrater valda folkskolelärare och två lärarinnor samt två representanter för privatskolorna till medlemmar, har öfvervakande myndighet i pedagogiskt hänseende och dömande i disciplinfrågor samt vidsträckt administrativ befogenhet, dock alltid med förutsättning af ministerns godkännande.

Inrättandet af nya skolor och bestämmandet af antalet skolor och lärare i hvarje kommun beslutas af departementsrådet på akademiinspektörens förslag, sedan kommunalrådet blifvit hört, och beslutet underställes ministerns pröfning och fastställelse. Utnämning och förflyttning af lärare verkställas af prefekten i hvarje departement på akademiinspektörens förslag. Om meningsskiljaktighet mellan dessa båda äger rum, afgöres saken af ministern.

Hvarje arrondissement har minst en af ministern tillsatt primärinspektör, hvilken i administrativa frågor afgifver yttranden till akademiinspektören och verkställer inspektioner i alla offentliga och privata folkundervisningsanstalter utom normalskolorna. Efter hvarje inspektion lämnar han till akademiinspektören rapport öfver skolans tillstånd och angående hvarje lärare med betyg öfver hans nit och skicklighet.

För hvarje kanton utser departementsrådet delegerade, som öfvervaka hvar och en ett bestämdt antal skolor och afgifva rapporter hvar tredje månad till departementsrådet. De äga ej att befatta sig med

undervisningen utan blott med skolornas uppfostrande inflytelse, lokalen, materiellen och hygieniska förhållanden.

Inom kommunen verkställer »mären» departementsrådets beslut i fråga om anskaffande af lokaler och materiell för skolor. Kommunalrådet har blott att tillhandahålla de behöfliga penningmedlen, men har ej någon annan inflytelse på beslutet än yttranderätt före det samma. Lagarna om skolgångsplikten öfvervakas i hvarje kommun af en »skolkommission», som har »mären» till ordförande, en ledamot, tillsatt af akademiinspektören, samt ett antal ledamöter lika med tredjedelen af kommunalrådets medlemsantal, tillsatt af detta råd. Primärinspektören är själfskrifven ledamot af alla skolkommissioner i inspektionsområdet. Skolkommissionen kan på grundade skäl befria ett barn från skolgång under högst tre månader af året och, om det har anställning i yrke eller jordbrukstjänst, från halfva dagens skolgång samt, om det före skolålderns utgång erhållit betyg om genomgången folkskolekurs, från fortsättning af skolgången. Om en målsman underlåter att uppfylla sina skyldigheter beträffande sina barns skolgång, skall han först varnas inför skolkommission och vid fortsatt försumlighet straffas först genom ansländet af hans namn vid ingången till »märjet» och sedan genom böter af 1—15 francs eller fängelse i högst fem dagar, som ådömas honom af fredsdomaren på anmälan af kommissionen.

Lagarna om skolpliktigheten tillämpas ej öfverallt med synnerlig noggrannhet. Å ena sidan beror detta på skolkommissionerna, som på många ställen af likgiltighet eller ren fientlighet mot den nya skolorganisationen underlåta att fylla sina skyldigheter, å den andra på myndigheterna, som för att ej skaffa sig motståndare bland valmännen se genom fingrarna med så väl skolkommissionernas som målsmannens underlåtenhetssynder.

* * *

Folkskolorna äro af två slag: moderskolor för barn under skolåldern och egentliga folkskolor för barn i skolåldern.

Moderskola bör finnas i hvarje kommun, som har mer än 2,000 invånare och minst 1,200 personer boende på samma ort. Den skall för fysisk, moralisk och intellektuell omvårdnad mottaga barn af 2—6 års ålder, som af föräldrarna anförtros åt densamma. Afsikten är således att understödja sådana föräldrar, som af sin sysselsättning nödgas aflägsna sig från hemmet under en större del af dagen och hindras att ägna tillbörlig omvårdnad åt sina smärre barn. Barnen få aflämnas i skolan redan kl. 7 på morgonen och behöfva ej afhämtas förrän kl. 7 på aftonen. Moderskolorna ledas alltid af lärarinnor, af hvilka fordras samma kompetensprof som för anställning i folkskola.

Sysselsättningarna bestå i lekar, taktmässiga och af sång ledsagade rörelser, fröbelska öfningar för händerna, meddelandet af de första

moraliska begreppen genom direkt omvårdnad om hvarje enskildt barn samt genom samtal, berättelser, små dikter och sånger, åskådningsundervisning om de vanligaste föremål, talöfningar, minnesöfningar och första början till läsning, skrifning, teckning och räkning.

På klassrummen sysselsätts barnen blott två timmar på förmiddagen och två timmar på eftermiddagen. Hvarje sysselsättning fortgår endast 15—20 minuter och föregås eller efterföljes af sång och kroppsrörelse. Barnen delas på två eller tre afdelningar, som i de större moderskolorna hafva särskilda klassrum och särskilda lärarinnor. I den lägre afdelningen meddelas ingen egentlig undervisning. Man söker därför utan förtur barnen till ordning, lydnad och ett småningom ökad användande af sina förmögenheter. Det är ju en icke ringa sak att lära två och treåriga barn endast att iakttaga skolskick. I de mindre moderskolorna, där endast en lärarinna finnes, lägges säkerligen för tidigt tvång på småbarnen, för att de ej måtte för mycket störa de äldres undervisning. Endast i någon mån afhjälptes detta, därigenom att skolan alltid har en tjänarinna, som skall biträda lärarinnan med vården och tillsynen. Den högsta afdelningen är förberedelseklass för folkskolan, så att barnen inträda i denna med någon färdighet i läsning, skrifning och räkning.

Om moderskola icke finnes i kommunen, så mottagas nybörjare vid fem års ålder i den egentliga folkskolan och bilda där antingen en egen klass (classe enfantine), där båda könen gemensamt undervisas af en lärarinna, eller ock en egen afdelning (section enfantine) af skolan. För så vidt utrymme finnes, mottagas barn så väl i moderskolan som i nybörjareklassen vid hvilken tid på året som helst. I följd däraf kan man icke låta barnen i den klass, där första undervisningen i läsning och skrifning meddelas, hålla jämna steg med hvarandra, utan där finnes nästan alltid en grupp småbarn, som större delen af tiden saknar annan öfning än stillasittning. Då läsning mestadels inläres genom bokstafveringsmetod, så förorsakas likväl icke synnerliga olägenheter af denna delning, och efter hand få de nykomna mer och mer deltaga i de förutvarande elevernas läsning.

För öfrigt bestå sysselsättningarna i den egentliga moderskolan i sådana öfningar, som kunna utföras af hvilket barn som helst. Viktigast äro handöfningarna, som också intressera barnen mycket. Efter den bekanta frøbelska metoden få de lägga figurer, vika färgadt papper, kombinera stickor på olika sätt, teckna räta linjer i olika kombinationer på rutad taffla eller papper, sy kontursöm, göra små arbeten med ullgarn, modellera i lera eller vax med fingrarna o. s. v.

År 1892 funnos i Frankrike 2,603 offentliga moderskolor med 5,140 lärarinnor och 2,808 privata med 3,613 lärarinnor.

I hvarje kommun skall finnas minst en offentlig folkskola. Dock kunna två eller flera smärre angränsande kommuner erhålla tillåtelse att förena sig om upprättande och underhållande af en skola. Har kommunen mindre än 500 invånare, kan skolan vara gemensam för gossar och flickor, men om folkmängden öfverstiger 500, bör en särskild flickskola upprättas.

Undervisningen skall meddelas i gosskolor af män och i flickskolor samt blandade skolor af kvinnor. Likväl kunna kvinnor anställas som hjälplärarinnor i gosskolor, om de äro hustru, syster eller dotter till hufvudläraren, och män vara hufvudlärare i blandade skolor, med villkor att biträdande handarbetslärarinna finnes.

Den lärare, som har ledningen af en skola med flera lärare än två, kallas direktör. En lärarinna i samma ställning kallas direktis. Medlärarne kallas adjunkter (adjoints) och hafva under sin första tjänstetid anställning på prof (stagiaires) samt få efter aflagd examen för betyget om pedagogisk lämplighet fast anställning (titulaires).

Af departementets lärarepersonal skola 15 procent utgöras af på prof anställda. Det kan därför dröja 6—7 år, innan fast anställning erhålles.

Staten betalar lärarepersonalens lön, som för de på prof anställda utgör 900 francs om året och för de fast anställda utgår i fem klasser med 1,000—2,000 francs om året för lärare och 1,000—1,600 francs för lärarinnor. Uppflyttningen i löneklasser verkställas af departementsrådet dels efter ålder, dels på grund af inspektörernas rapporter. I högsta klassen finnas endast 5 % af hela personalen, och uppflyttning till densamma beror ej af åldern. För uppflyttning till de båda högsta klasserna, som tillsammans utgöra 15 % af personalen, fordras det högre lärarediplomet. Den allra största delen af lärarne kommer således ej högre än till 1,500 francs lön, lärarinnorna till 1,400 francs. Direktörer och direktiser erhålla ett tillägg af 200 francs, som höjes till 400 francs, om skolan har mera än fyra lärare. Det högre lärarediplomet berättigar till en personlig förhöjning af 100 francs. För ledning af en fortsättningskurs uppbäres ett tillägg af 200 francs. Kommunen bekostar bostad eller bostadsersättning åt lärarepersonalen samt betalar ett tillägg till dess lön, så vida kommunen har öfver 1,000 invånare, hvilket utgår med 100—800 francs efter invånarantalets storlek och med 2,000 francs i Paris för direktörer, med hälften för andra fast anställda och med fjärdedelen för proffårare.

Kommunen bekostar också skollokaler, deras uppvärmning och belysning samt skolinventarier och undervisningsmaterieil. Understöd till skolhusbyggnad lämnas af staten i form af lån.

Den öppna och fria belägenhet, som ett skolhus i Sverige plägar hafva, vare sig det ligger på landet eller i staden, saknas i Frankrike. Skolgården ligger vanligen innanför byggnaden och är i alla händelser

omgifven af höga murar, som hindra hvarje främmande att kasta en blick däriom. Skolhuset är stängdt under lärotiden, och föräldrar eller andra medborgare utan särskild tillträdesrätt få ej komma in i skolrummen utan andraga sina ärenden för direktören i hans kabinett.

Undervisningen börjar kl. 8 eller $\frac{1}{2}$ 9 på morgonen och kl. 1 på eftermiddagen samt fortgår i tre timmar med blott ett afbrott på 15 minuter, sedan halfva tiden förflutit. När tiden för undervisningens början nalkas, ser man gossar och flickor skynda till hvar sitt skolhus. Utanpå dräkten hafva barnen stora svarta förkläden, som omgifva och skydda den helt och hållet. I stora svarta väskor bära de sina skolböcker och skrifhäften, som de haft med sig för att utföra sina hemuppgifter. På sommaren komma barnen ofta utan huvudbonader. Mötes en lärare, hälsa gossarne genom att föra handen till pannan.

Genom porten och vestibulen strömma barnen till »le préau», en stor sal på nedra bottnen, som tjänar till lekplats vid oblid väderlek samt till samlingssal för hela skolan. Där bortläggas skolväskor m. m., och så skynda barnen ut på gården, som merendels är ganska trång, och där pågå nu lek och tummel en stund.

Då klockan slår, träder direktören ut på gården. Vid en signal från hans hvisselpipa upphöra ögonblickligen lekarna och bullret. Hvarje gosse står orörlig på den plats, där han vid tillfället befunnit sig, och för handen hälsande till pannan. En ny signal ljuder, och barnen skynda till sin uppställningsplats och ordna sig i led. Lärarne förrätta nu snygghetsmönstring, och de nedsmutsade visas till tvättbäcken. Åter gifver direktören en signal: Gif akt! På en ny signal gör hela skaran höger om och framåt marsch efter takt, som angifves af hvisselpipen. Ske rörelserna ej med tillräcklig bestämdhet, så kommenderas med pipan halt och återtagning. Marschen går långsamt och under svag sång. Om flera klasser finnas, föra nu de särskilda lärarne hvarje klass till dess rum. Hvarje barn stannar framför sin plats, och sången upphör. Vid ett slag af läraren i bordet, lägga barnen sina saker på deras platser. Läraren slår åter ett slag i bordet, och barnen sätta sig ned med armarna korslagda eller förda bakom ryggen.

Lystring, ordning och regelbundenhet upprätthållas med mycken stränghet. Det föreföll till och med, som om disciplinens tyglar i gosskolorna höllos alltför hårdt. Barnen tilltalades barskt, och förebräelser haglade af ganska ringa anledning. Men höflighetens fördringar blefvo alltid tillgodosedda. Aldrig duades barnen, och vanligen fogades ett stumphugget m'sieur eller ma'm'selle före deras namn.

De straff, som mest användas, äro »mauvais points», d. v. s. anmärkning, den felandes placering i ett hörn af rummet med ryggen vänd åt kamraterna, förlust af fristunden. Dessutom få kvarsittning med extra arbete, ökning i det skriftliga hemarbetet samt högst tre dagars uteslutning från skolan förekomma.

Skolrummen äro ordnade och inredda efter fullt rationella grunder men vanligen trånga i förhållande till barnantalet. Fönstren sitta ofta två meter öfver golvet. Dörrarna mellan klassrummen och korridorerna bestå till öfre delen af glas, så att direktören kan i hast öfvertyga sig om arbetets fortgång i skolan. Bänkarna äro tvåsitsiga samt hafva rakt ryggstöd och rak sits, hvilken genom en tvärså är förbunden med pulpeten, så att endast bakben behövas till sitsen. På framväggen finnas vid ena sidan ett skåp för materiell, vid den andra en kakelbelagd ugn med järnrör. Återstoden af väggen be-täckes af en stor svart tafia, framför hvilken finnes en estrad och lärarens pulpet. För öfrigt finnas kartor, enkla men goda historiska, geografiska och naturhistoriska planscher samt på kartong uppfästade prof af de viktigaste råämnena samt af dem beredda produkter. I de enklassiga skolorna finnas mindre svarta taflor, fästade äfven på bakväggen och sidoväggen.

Undervisningen meddelas på tre afdelningar: lägre kursen (cours élémentaire), mellankursen (cours moyen) och högre kursen (cours supérieur). Med klass förstås i Frankrike skola eller skolafdelning med särskild lärare eller lärarinna och särskildt lärorum. Antalet klasser i en skola beror därför på barnantalet. Det stora flertalet (71 %) af offentliga folkskolor i Frankrike har ej mer än en klass (år 1892 48,203 af 67,262). Ej fullt en procent har 6 klasser och däröfver. Indelningen i klasser sker efter kurserna och så, att sammanslagning först sker med de högre kurserna.

Ofta saknas högre kursen, emedan barn, som fyllt elfva år, hafva rätt att afgå, sedan de aflagt examen och fått betyg öfver genomgången folkskolekurs (certificat d'études primaires). Att för en sådan examens afläggande icke fordras genomgång af alla skolans afdelningar, beror därpå, att lärokurserna äro koncentriska. Denna anordning är helt visst icke gynnsam för skolans uppfostrande ändamål. Lärarne föranledas nämligen lätt att från början göra sin undervisning hufvudsakligen till en examensberedelse, och skolan har benägenhet att blifva ett drifhus för minneskunskaper.

Enär kurserna äro koncentriska, ske ej regelbundna flyttningar vid läsårets slut. Sådana kunna förekomma när som helst under året, och en begåfvad elev kan mycket snabbt passera genom klasserna. I allmänhet tillbringas visserligen två år i hvarje kurs, men om en lärjunge påskyndar sitt arbete t. ex. för att söka inträde i ett läroverk, kan det hända, att han redan vid åtta års ålder är i den högre kursen.

Utom de tre kurserna kan, såsom förut nämnts, en nybörjareafdelning förekomma antingen såsom särskild klass eller såsom del af lägre kursen. Ofvanom högre kursen kan en ett- eller tvåårig fortsättningskurs (cours complémentaire) anordnas såsom särskild klass vid sådana skolor, som hafva minst en klass för hvar och en af de tre kurserna. Enligt föreskrift af år 1893 får ingen lärjunge intagas i fortsättningskursen utan att minst ett år hafva följt högre kursen.

Lärjungeantalet får ej understiga 12 i en fortsättningsklass. År 1892 funnos fortsättningskurser vid 482 offentliga folkskolor (vid 531 privata).

Läroämnena i folkskolorna äro följande: moral och medborgerlig undervisning, läsning och skrifning, franska språket, räkning och meter-systemet, historia och geografi, företrädesvis Frankrikes, åskådning- undervisning och de första grunderna för naturkunnighet, teckning, sång, handarbete och gymnastik. För alla ämnen finnas utförliga och detaljerade läroplaner (program) med vidlyftiga, ja, öfverlastade kurser.

Arbetsordningen är ungefär densamma hvarje dag. På förmiddagen undervisas i moral en half timme, i läsning och skrifning (omväxlande) en och en half timme, i rättskrifning eller uppsatsskrifning en half timme, i välskrifning eller teckning en half timme. Eftermiddagen upptages af en timmes undervisning i räkning eller geometri, en half timmes i skrifning och recitation (uppläsning af utantill lärda stycken), en half timmes i historia eller geografi, en half timmes i naturkunnighet, en half timmes i sång, gymnastik eller handarbete.

I de enklassiga skolorna undervisar läraren alla lärjungarne samtidigt i moral och så vidt möjligt mellan- och högre kursen samtidigt i öfriga ämnen. De afdelningar, som ej undervisas direkt af läraren, hafva någon öfning, som efter hans anvisning ledes af en monitör bland de äldre lärjungarne. Ett egendomligt bruk härvid är, att barnen, blott då de alla gemensamt undervisas af läraren, eller då de sysselsättas med skrifning, teckning e. d., blifva sittande i sina bänkar. I annat fall samlas de stående i en halfkrets omkring läraren eller monitören vid någon af de på väggarna fästade svarta taflorna. Det stim, som var rådande i de gamla lankasterskolorna, förnimmes likväl icke, i det läsande och talande ske med låg röst och förflyttningar verkställas mycket tyst och ordentligt. I åtskilliga af de skolor, jag besökte, hade man ett litet sidorum, dit monitören förvisades med sin flock, men då sittplatser vanligen saknades, undervisades barnen äfven där stående.

Lektionerna äro, så som af ofvanstående framgår, ganska korta. Vanligen upptaga de en halftimme, börjande med några frågor öfver det förut genomgångna, fortsättande med omkring femton minuters undervisning vanligen i föredragande form och slutande med frågor och skriftlig öfning. Omväxlingen, som man funnit lämplig att gifva åt skolarbetet, medför den fördelen, att barnens uppmärksamhet ej slappas genom enförmigheten i sysselsättning, men synes innebära fara att trötta barnen genom oupphörligt jäktande från det ena arbetet till det andra. Tre kvarts timme, som är den vanliga tiden för samma sysselsättning i våra folkskolor, synes vara en lämplig längd på en lektion, i synnerhet om den upptages dels af förhör, dels af genomgång af ny uppgift, dels af skriftlig tillämpning.

Den svarta taflan begagnas mycket flitigt af läraren dels till uppskrifvande af lektionens hufvudpunkter, dels till förtydligande af

det meddelade genom teckningar. Efter lektionen följer en skriftlig tillämpning af densamma, så snart ämnet gifver anledning därtill. Denna tillämpning består i de lägre klasserna i afskrifvande af den sammanfattning af lektionen, som läraren under dess gång antecknat på svarta taflan, och i de högre klasserna i en skriftlig återgifning af lektionen med ledning af det schema, läraren uppskrifvit.

Dessa båda omständigheter, den svarta taflans flitiga användande och de skriftliga arbetenas talrika förekomst, synas vara två stora förtjänster, som borde mera allmänt beaktas och tagas till föredömen i vår undervisning, den förra på grund af den större åskådlighet, som kan åstadkommas, den senare på grund af den större själfverksamhet, som kan framkallas hos lärjungarne, båda på grund af den fördel för inpräglandet och inskräpandet af det meddelade, som vinnes. Den användning af planscher, som mer och mer vunnit insteg i vår undervisning, medför otvifvelaktigt stora fördelar, men den kan också föranleda en viss själslättja hos barnen, i det att deras fantasi får vara alltför litet själfverksam, under det att lärarens teckningar på svarta taflan, som uppstå under barnens ögon, kräva ett medverkande tanke- och fantasiarbete. Muntlig sammanfattning är visserligen god för inskräpande af det väsentliga läroinnehållet, men den skriftliga förstärker hörselbilden genom en synbild och ökar så väl åskådligheten som noggrannheten. Egenskapen hos skriftliga arbeten att ej blott verka formellt utvecklande på barnen utan äfven göra det meddelade till deras andliga egendom har nog beaktats i våra skolor, men den praktiska tillämpningen erhåller sällan det utförande, som motsvarar sakens vikt.

Beträffande de läroämnen, vid hvilka undervisningen synts mig förete något särskildt anmärkningsvärdt, tillåter jag mig anføra några iakttagelser från mina besök i franska folkskolor. Härvid får jag anmärka, att de folkskolor, som jag besökt, samtliga med undantag af en skolgrupp i Paris varit öfningsskolor förenade med utbildningsanstalterna för blifvande lärare och lärarinnor, men jag tror mig kunna påstå, att dessa öfningsskolor i allt väsentligt liknade vanliga folkskolor.

Moralundervisning har trädt i stället för den religionsundervisning, som genom lagen af år 1882 uteslöts från de franska folkskolorna. Ändamålet med densamma är att lära barnen känna de mänskliga plikterna. I moderskolan och i de lägre afdelningarna af folkskolan består undervisningen i berättandet eller läsandet af små historier m. m., som innehålla en moralisk lärdom, och i samtal därmed om barnen. Man önskar, att lärarne därvid skola söka att tala till barnens hjärtan. I de högre klasserna gör man plikterna till föremål för dogmatisk framställning och beaktar därvid dels barnets plikter mot sig själf, mot andra och mot Gud, dels i högre kursen företrädesvis samfundsmoralen. Plikterna mot Gud intaga naturligtvis en mycket obetydlig plats i undervisningen, då läraren ej får tala om

Guds väsen och egenskaper utan blott om vördnad för »tingens grund» och Guds i samvetet och förnuftet uppenbarade lagar samt om respekt för andras religiösa tro.

Undervisningen så väl som de nämnda berättelserna har i de flesta fall en smak af torrhet och snusförnuftighet, som måste göra den mindre fruktbringande för lifvet. Genom moralens särskiljande från religionen förlorar den sin personliga karakter och det sanningsvittnesbörd, som en högre vilja än den svaga och vacklande människoviljan kan skänka densamma. Då barnen se motsatsen till skolans moralgrundsatser praktiseras i lifvet, så tränga dessa säkerligen icke synnerligen djupt, huru metodiskt de än meddelas och huru väl de än inskräpas genom skriftliga sammanfattningar och utvecklingar. Lärarne känna svårigheterna i den metodiska moralundervisningen. I många skolor afstår man från regelbundna moralektioner för att låta moraliska tillämpningar och förmaningar vid lämpliga tillfällen ingå i hela undervisningen; i andra sammanfaller moralundervisningen med den medborgerliga undervisningen, och man talar icke med barnen om andra plikter än medborgarplikterna. Också ligger det nära till hands att hellre tala om fordringar, som utan prut utkrävas af hvar och en, såsom skattebetalning och soldattjänst, än om sådana plikter som sannfärdighet, blygsamhet och barmhärtighet, hvilka sällan utöfvas.

Såsom exempel på de skriftliga sammanfattningar af lektioner i moral, som pläga göras af barnen, anför jag följande uppsats af en elfvaårig gosse från Nancy i högre kursen:

»Slösaktighet.

Slösaktighet är ett fel, som består i förbrukande af alltför stor mängd af saker, som man begagnar, eller i onyttigt utgifvande af penningar. Paul har pennor; han förbrukar en sådan hvarje för- och eftermiddag; han bortgifver sådana åt sina kamrater; han är slösaktig.

Slösaren gör skulder; han kan t. o. m. ruinera sig. Han ådrager sig stundom ohälsa.

Slösaren gifver dåligt exempel åt sin omgifning; han förvärfvar en dålig vana; han har dåligt rykte; han undflys af sina likar; han röner samvetsförebräelser; han blifver lättjefull.

Från och med i dag fattar jag beslutet att icke vara slösaktig, och för detta skall jag icke onyttigt förbruka mina pennor, då jag får sådana; jag skall hafva mina böcker att vara så länge som möjligt; jag skall icke slita sönder mina skrifböcker; då jag får penningar, skall jag icke köpa läckerheter eller onyttiga saker.»

Uppsatsskrifning börjas mycket tidigt. Så snart barnen inträdd i folkskolan, ja, redan i moderskolan, få de vara med om muntliga, förberedande öfningar. Dessa anses nämligen vara af synnerlig vikt. Om barnen förstå att i ord gifva uttryck åt hvad de erfara, så medför det skriftliga uttrycket icke några större svårigheter. Förberedelsen består dels i öfningar för utfinnande af materialet (invention), dels i uttrycksöfningar (élocution). Läraren låter barnen säga, hvad som kan vara dem bekant om ett alldagligt ämne, helst ett föremål,

som ställes framför deras ögon. Deras idéer antydas genom ord, som uppskrifvas på svarta taflan och ordnas efter en logisk plan. Så få barnen i fullständiga satser gifva uttryck åt hvar och en af dessa idéer. Till sist sammanfattar läraren i en liten muntlig mönsteruppsats hufvudsaken af det sagda, och så snart barnen behärska skrifkonsten, få de skriftligen återgifva densamma.

Då dessa öfningar omsorgsfullt bedrifvits i de lägre klasserna, så minskas de mer och mer i de högre, och slutligen blifva barnen i stånd att utan någon förberedelse eller efter mycket korta antydningar behandla ämnen, med hvilka de genom föregående undervisning eller egen erfarenhet äro bekanta. För öfrigt bidrager naturligtvis den ständigt förekommande skriftliga sammanfattningen af lektioner till färdigheten att skrifva uppsatser.

Ett par exempel på uppsatser, skrifna af folkskolebarn, anföras.

»Min linjal. (Sexårig gosse, Nancy).

Form — dimensioner — hvaraf den är — hvem som gjort den — nytta — moral.

Min linjal är rak på längden och fyrkantig på bredden. Den är tre decimeter lång och en centimeter bred. Den är af trä. Arbetaren som gjort den är snickaren. Min linjal tjänar till att draga bläck- och blyertsstreck i min skrifbok. Då jag dragit ett streck torkar jag min linjal.»

»Mina fel. (Trettonårig gosse, Mâcon).

Jag vill uppsöka mina fel och söka att bättra mig från dem.

1. Man förebrår mig ständigt, att jag pratar för mycket i skolan. Jag erkänner det såsom ett af mina fel.

2. I hemmet är det fel, som mina föräldrar oftast förebrår mig, att jag gör invändningar. Då man befäller mig något, är det mig omöjligt att lyda strax utan att mumla emot, fastän jag likväl gör det.

3. Det heter i ett ordspråk: »Man bör ej uppskjuta till morgondagen hvad man kan göra strax.» Sådan är ej min karakter. Det händer ofta, att jag har skriftliga arbeten att fullborda på torsdagen, och att jag ej på hela dagen kan finna lämplig tid att göra dem, d. v. s. på förmiddagen säger jag; att jag skall göra dem på eftermiddagen, och på eftermiddagen väntar jag till fredag morgon, om man icke ständigt ropar åt mig: »gör dina skrifningar!».

4. I skolan är jag ofta ouppmärksam, hör icke alltid på undervisningen, och om man frågar mig, vet jag ej, hvad jag skall svara.

Från och med i dag fattar jag det fasta beslutet att icke låta ofvannämnda fel komma mig till last och att mina lärare och föräldrar skola förvånas öfver förändringen i min karakter. Med mina föräldrars och lärares goda råd samt min uppmärksamhet vid undervisningen skall jag kanske komma därefter, att jag bättrar mig från alla mina fel.»

Uppsatserna rättas af lärarne i hemmet. Vid genomgåendet, som sker gemensamt med alla de skrivande, anmärkas först fel mot ordentlighet och ortografi, därefter fel med afseende på dispositionen, så fel med afseende på innehåll och till sist stilistiska och språkliga fel. De senare rättas efter uppskrifning på svarta taflan. Slutligen uppläses antingen den bästa uppsatsen eller ock en mönsteruppsats öfver ämnet, författad af läraren själf.

Vid den *geografiska* undervisningen begagnas teckning i vidsträckt mån såsom hjälpmedel, dels så att läraren tecknar kartutkast på svarta taflan, dels så att lärjungarne på papper få eftergöra dessa samt ur minnet förfärdiga liknande. Bland materiellen i folkskolorna förekommer alltid en karta öfver Frankrike i konturer på väf, öfverdragen med skiffermassa, hvilken begagnas till ifyllning med krita under lektionerna. I Paris hade hvarje lärjunge i högre och mellankursen en sådan karta på en papptafla bestruken med skiffermassa, hvilken begagnades vid förhören i geografi, så att barnen fingo med griffel ur minnet uppdraga floder och bergskedjor, angifva städer m. m.

Efter föredömen från England och Amerika fästa de franska pedagogerna mycken vikt vid åskådningsundervisningen eller såsom den här kallas *sakundervisning* (*leçons de choses*). Ändamålet med densamma är att lära barnen göra iakttagelser samt tänka öfver sådant, som möter dem i lifvet och naturen. I moderskolan och på folkskolans lägsta stadium gör man de första elementen af i det dagliga lifvet behöfliga kunskaper (höger och vänster, dagars och månaders namn, årstiderna, de vanligaste djur, växter, metaller m. m.) till föremål för öfningar och samtal, alltid med anledning af enkla föremål, som man ställt framför barnens ögon och lämnat i deras händer. På detta stadium anses barnets öfvande att i tal gifva uttryck åt hvad det erfar vara lika viktigt som öfningen af iakttagelseförmågan. I den egentliga folkskolan behandlas naturkunnighetens olika delar. Då den koncentriska läroplanen fordrar, att man hvarje år genomgår naturkunnighetens hela område, så är det en god sak, att sakundervisningen genom sin läroform tvingar läraren att hålla sig till konkreta föremål och fakta och hindrar naturlärans förvandling till en ofruktbar öfversikt. Materiell, som användes vid denna undervisning, utgöres dels af planscher, dels och företrädesvis af enkla naturföremål, som helst böra vara insamlade af läraren själf och lärjungarne under de utfärder, som esomoftast böra göras i instruktivt syfte. Otvivfelaktigt äro dessa själfgjorda »skolmuseer», som också innehålla af läraren och lärjungarne ävägabragta hjälpmedel för enkla fysiska och kemiska försök, mycket värderika genom det intresse, som barnens själfverksamhet förbinder med föremålet eller apparaten. Det finnes ju ingenting, som hindrar, att »skolmuseet» till en stor del förnyas hvarje år.

Handarbetet är ställt i mycket nära förbindelse med åskådningsundervisningen och geometrien. Man torde närmast kunna karakterisera detsamma såsom geometrisk åskådningsöfning. Redan i moderskolan få barnen under vikning af pappersbitar lära sig hvad som menas med kvadrat, rektangel, triangel m. m., och i folkskolan få de genom vikning, klippning, hopfogning och mätning af färgade pappersblad och pappstycken praktisk och teoretisk insikt i de geometriska storheternas egenskaper. De utklippta figurerna fastklistras i skrifböcker, och bredvid dem göras teckningar, som afbilda och förtydliga det verkställda arbetet. I de flesta folkskolor för gossar kommer icke

handarbetet längre än till dessa pappersarbeten. Endast i ett färre antal skolor, till och med i Paris, hafva verkstäder för handarbete i trä och järn kunnat inrättas. Äfven för detta handarbete gäller, att det i väsentlig mån är tillämpning af geometriska sanningar, hvarför också teckning beledsagar detsamma, ett förfarande som man måste skänka stort erkännande. Hvad det praktiska gagnet af denna undervisning beträffar, så inskränker det sig till någon kännedom om de olika verktygen och sätten för deras begagnande. Modellering i vax och lera räknas ock till handarbete men kommer sällan till utförande i folkskolorna.

Flickorna i folkskolorna öfvas alltid i kvinnliga handarbeten: olika slag af stickning, sömnad m. m. i progressiv ordning. Undervisningen var individuell i de skolor, som jag besökt.

Teckning intager en mycket framstående plats bland undervisningsämnen. Redan i moderskolorna, där bordskifvorna äro försedda med rutindelning, få barnen lägga stickor, pappersremсор o. d. i geometriska former och på sina rutindelade tafflor med linjer efterbilda dessa. Vidare få de lära sig att utan stöd af rutindelning draga och dela linjer samt kombinera sådana till efterbildning af lärarinnans förritning, som mycket snart blifver afbildning af enkla föremål. I folkskolorna står teckning i nära förbindelse med handarbetet och geometrien men öfvergår i mellankursen och högre kursen till afteckning af verkliga föremål dels på fri hand, dels medelst linearritning, hvilken alltid föregås af en croquis.

Man fasthåller således med mycken bestämdhet, att utgångspunkten för teckningsundervisningen skall vara de enklaste elementen af föremålets form, linjerna, men man låter barnen mycket tidigt sammanställa linjerna till afbildning af kända föremål och frigöra sig från de rutade, punkterade och korsade ritbladen.

Teckningsläraren vid manliga normalskolan i Paris, M:r Keller, har utarbetat en läroplan för teckning i folkskolans lägre kurs, hvilken under de två senaste skolåren tillämpats i den sexklassiga öfnings-skolan och lämnat mycket goda resultat. Han utgår från den iakttagelsen, att kroklinjer så väl äro vanligare formelement som för barnen lättare att efterbilda än räta linjer, och sammanställer dem till afbilder af djur för teckning i lägsta klassen och till afbilder af växtformer för teckning i den därpå följande.

Man börjar med halfcirklar. En större och en mindre sådan sammanställas till en bild, som med tillfogande af svans och öron kan blifva en liggande hare eller en liggande katt, sedd bakifrån. Ovaler med behöriga utfyllningar föreställa kyckling, svan, stork, häger m. m. Därefter tager man rätliniga geometriska figurer till hjälp för att gifva ledning åt uppdragandet af de kroklinjer, som begränsa bilderna af elefanter, flodhästar, fiskar, insekter, musslor m. m. I den följande klassen begagnas likaledes kvadrater, rektanglar m. m. samt deras indelningar till stöd för uppritandet af blad-, blom- och andra växtformer.

Vid undervisningen förevisas först en lätt färglagd plansch i stort format och behandlas i samtal med barnen. Därefter gör läraren teckningen på svarta taflan i den ordning och på det sätt, som barnen skola verkställa den. Barnen följa samtidigt efter i sina ritböcker. Dessa utgöras af vanligt skriftpapper utan något slag af rutning eller punktering.

Metodens förträfflighet visas bl. a. af den färdighet, hvarmed dessa sexåriga barn ur minnet på griffeltaflorna teckna ganska svåra bilder under de få minuter, som förflyta omedelbart efter inträdet i klassen, till dess läraren ordnat för den kommande lektionen. Man gifver dem nämligen sådan fri teckning till sysselsättning under denna tid.

Metoden kommer att publiceras, sedan den blifvit ytterligare pröfvad och förbättrad.

De läroböcker, med hvilka barnen skola vara försedda, äro i lägre kursen endast läsebok och i mellankursen samt högre kursen dessutom grammatik med öfningsbok, aritmetik, historia och geografisk atlas. I högre kursen tillkommer ytterligare lärobok i moral och medborgarelära. Läseböckerna äro af två slag, nämligen dels sådana, som i en sammanhängande berättelse gifva framställning af barns, yngre personers och fullvuxnas plikter, dels böcker innehållande för olika åldersklasser passande stycken ur den franska litteraturen. De förra äro försedda med små illustrationer. Läroböckerna för öfrigt äro vanligen så uppställda, att de innehålla en skildrande eller berättande del, som är afsedd till genomläsning, samt en sammanfattande del i korta och bestämda satser, som skall läras utantill.

Valet af läroböcker sker på det sätt, att ministeriet hvarje år upprättar en lista, på hvilken alla godkända läroböcker äro upptagna, och sedan få lärarne själfva bestämma, hvilka böcker som skola begagnas af deras lärjungar.

Anskaffandet af böcker så väl som skrifmaterialier m. m. åligger egentligen föräldrarna, men i Paris tillhandahåller kommunen kostnadsfritt dessa förnödenheter åt alla barnen, och i öfriga delar af landet lämna kommunerna medel till inköp åtminstone åt de behöfvande barnen.

Vanligen använder hvarje skolbarn endast en skrifbok för alla de olikartade skriftliga arbeten, som förekomma, och byter icke om, förrän den gamla boken är utskrifven. Till och med tecknings- och handarbetsöfningarna införas i samma bok i de lägre klasserna. Koncept begagnas ej; blott för räkning och uppsatser tillåtes en förberedande utarbetning, som verkställes på lösa blad. Man lägger stor vikt vid dessa böckers vårdade hållning, och det är inspektörernas första plikt att granska skrifböckerna för pröfning både af lärarnes förmåga och omsorg att välja uppgifter och af den ordningsvana, de meddelat lärjungarne. Också är det en lust att se, huru snygga böckerna äro, huru prydligt skrifna arbetena äro, och huru nätt och treffligt de äro omramade af bläcklinjer.

För att lättare erhålla en öfersikt af ett skolbarns fortskridande utveckling har man från och med år 1883 infört den ordningen, att hvarje barn skall hafva en särskild bok, i hvilken det hvarje månad inför en dags alla skriftliga arbeten. Denna »månadsbok» (cahier de devoirs mensuels), försedd med lärarens rättelser och betyg, stannar i skolan och gifver tillfälle så väl åt lärare och inspektörer som åt eleven själf att bedöma de framsteg, som under skoltiden skett. Boken skall på därom framställd begäran äfven uppvisas för barnets föräldrar. En annan bok, som begagnas i somliga skolor, är »tur-boken» (cahier de roulement), i hvilken ett barn om dagen inför sina skriftliga arbeten. Denna gifver således en lätt öferskådlig bild af hela klassens ståndpunkt.

Bekant sedan gammalt är, att i franska skolor lärjungarne eggas till täflan med hvarandra. Huru denna täflan (émulation) är satt i system för folkskolorna, skall i korthet nämnas.

Först bör då det slag af täflingar omtalas, som kallas »kompositioner». Dessa äro muntliga och skriftliga pröfningar. Klassläraren anställer sådana hvarje vecka, och skolans direktör kontrollerar genom sådana minst en gång hvar tredje månad hela skolans arbete. Kompositioner anställas i alla ämnen, t. o. m. i teckning och handarbete. Betyg i siffror (0—10) gifvas för hvarje prof, och lärjungarne ordnas på en särskild lista för hvarje ämne efter antalet erhållna points. Medelresultatet af dessa bestämmer lärjungens plats i klassen.

Exempelvis vill jag nämna, att vid den trimestriella kompositionen i högre kursen vid en folkskola i Paris hade lärjungarne att afgifva korta skriftliga svar på 60 uppgifter i geografi och 55 i historia, sådana som följande: Nämn en flod, som utmynnar i Mexikanska viken; två städer i Japan; två städer vid Loire mellan Orléans och Nantes; orsakerna till Englands stora handel; hvarför Marseille blifvit Frankrikes förnämsta hamnstad. Nämn årtalet för freden i Bretigny, slaget vid Azincourt, orsakerna till hundraårskriget, innehållet i fredsfördraget i Nymwegen; hvarför religionskrigen varit fördärflika för Frankrike; hvarför franska folket upphäft det enväldiga konungadömet. Frågorna voro numrerade, och barnen behöfde blott nedskrifva frågans nummer samt svaret.

På ungefär samma sätt gjordes kompositioner i alla de folkskolor jag besökte. I de lägre klasserna voro frågorna färre till antalet och lättare men uppställda på samma sätt.

Kompositionerna i uppsatsskrifning skilde sig från de vanliga uppsatserna därigenom, att ämnena alls icke förbereddes. Naturligtvis bemödade man sig att välja ämnen, som icke erbjödo större svårigheter för barnen. Ett lustigt exempel på en sådan komposition är följande lilla uppsats, författad af en sjuårig gosse i Paris:

»Om du vore mycket rik, hvad skulle du göra med dina penningar?

Om jag vore mycket rik, skulle jag göra två delar, en för mig och en för de fattiga. Jag skulle sätta i sparbanken. Jag skulle låta bygga ett

hus. Jag skulle köpa möbler, och jag skulle inrätta mig bra. Jag skulle äta godt. Jag skulle skicka pengar till mina föräldrar. Jag skulle promenera i Boulogneskogen. Jag skulle klä' mig. Jag skulle bese de vackra bergen i Schweiz och Pyreneerna. Jag skulle köpa en liten lantgård för att odla hvete och potatis. Jag skulle köpa leksaker till mina barn.»

Originalen har åtskilliga staffel och nästan inga skiljetecken men är »med afseende å författandet» bedömdt med betyget 9.

Kompositionerna äro långt ifrån det enda sättet för täflingsbegärets upprätthållande. Dagligen och stundligen begagnar man eggelsemedel, och då dessa få benägenhet att förslöas genom ständigt begagnande, skärpas de på regelbundna mellantider.

Det dagliga eggelsemedlet kallas »bons points» och består i små kort, som efter lektionen utdelas för hvarje riktigt svar, som under densamma afgifvits. Enär detta utdelande bör ske med stor noggrannhet, så föres af en ombetrodd elev ett register, hvori efter lärarens tillsägelse antecknas de svar, som skola belönas med »bons points». I mellankursen och högre kursen nöjer man sig med antecknandet, och utdelningen af synligt vedermäle får anstå till lördagen. »Bons points» ha emellertid en motsats i »mauvais points», och en annan lärjunge för ett annat register, hvori anteckning sker för dålig öfverläsning, ouppmärksamhet och oordentlighet. I de klasser, där »bons points» betecknas med kort, medför erhållandet af »mauvais points» förlust af motsvarande antal kort; i de öfriga angifver förhållandet mellan plus och minus, huru lärjungen står till boks.

Lördagen är den stora uppgörelsedagen. På eftermiddagen efter slutade lektioner samlas hela skolan, lärare och lärjungar, i »le préau». Direktören framträder och håller ett tal, hvori han framställer de allmänna anmärkningar beträffande barnens ordentlighet och uppförande, till hvilka deras förhållande under den förlutna veckan kan hafva gifvit anledning. På ett bord framför honom ligga belöningskort, utmärkelsetecken m. m., som skola utdelas.

Nu framkallas först från lägsta klassen de barn, som fått högsta antalet »bons points» under veckan, och kort med vackra bilder utdelas till dem, särskilda för hvarje läroämne. De fem eller sex, som mest utmärkt sig genom framsteg, flit och uppförande, erhålla kors och stjärnor, som få bäras å bröstet till nästa lördag. Ett ännu färre antal, de allra bästa, få diplom på att deras namn under den följande veckan skola stå tecknade på »hederstaffan», som är upphängd på en i ögonen fallande plats i vestibulen. I de högre klasserna utdelas ej belöningskort och ordenstecken, utan endast namnen på dem, som utmärkt sig, anföras, men i öfrigt fortgår framropning och hedersomnämmande på samma sätt alla klasserna igenom. Väl att märka är, att det icke är ett naket tillkännagifvande, som äger rum, utan att direktören i starka färger framhåller, hvad som är att lofönda. Likaledes sparas ej på uttrycken, då något är att klandra. Så till exempel blef vid ett tillfälle, som af mig bevitnades, en gosse,

som misshandlat en yngre kamrat, framställd till allmänt beskådande och utmålad såsom en skamfläck för skolan, »un lâche», som missbrukade sina krafter på de små, och som kamraterna borde sky och undvika. Den misshandlade presenterades samtidigt och fick upprättelse icke blott genom den andres stukande utan ock genom beröm för flit och framsteg. Vid ett annat tillfälle åter framställdes till kamraternas beskådande och efterliknande en elfvaårig gosse i högsta klassen, som bestått i täflan för inträde i ett lyceum, och som lyckönskades och berömdes i mycket superlativa ordalag.

Vidare har man betygsböcker, som hvarje vecka eller hvar fjortonde dag förses med anteckningar om flit och framsteg i de olika ämnena samt om uppförande, och som af barnen medtagas till hemmen för att uppvisas för målsmännen och förses med deras namnteckning.

Vid slutet af läsåret, i juli månad, firar hvarje skola en högtidsdag, på hvilken i föräldrars och officiella personers närvaro efter sång och recitation af barnen pris (premier) i böcker utdelas till ungefär en tredjedel af eleverna, som under hela året erhållit de bästa veckobetygen. Vanligen är det kommunen, som bekostar dessa pris, men äfven enskilda personer eller föreningar lämna medel till desamma.

Afgångsexamen eller, såsom den i Frankrike kallas, examen för betyg öfver genomgången folkskolekurs (certificat d'études primaires élémentaires) förutsätter ej fullständig genomgång af folkskolan och afläggas ej i själfva skolan eller inför dess lärare. Så mycket starkare kan den naturligtvis verka såsom eggelsemedel både för lärjungar och lärare. I juni månad hvarje år anställes denna examen inför särskild examenskommission för hvarje kanton. Primärintspektören är själfskrifven president för kommissionerna i inspektionsområdet. De öfriga medlemmarna utnämnas af akademirektorn efter akademiinspektörens förslag och utgöras af lärare vid normalskolor och högre folkskolor, pensionerade lärare samt lämpliga personer af hvilket stånd och yrke, som helst. I kommissionen för examinerande af flickor skola alltid damer ingå som medlemmar. De offentliga och enskilda skolornas föreståndare anmäla de elever, som antagas kunna bestå i examen. Anmälda barn skola vid examen hafva fyllt elfva år. Examen är dels skriftlig, dels muntlig. De skriftliga profven utgöras af en rättskrifning på högst 15 rader, som tillika är välskrifningsprof, två räkneuppgifter med resonnerande lösning och en uppsats öfver något enkelt ämne. Akademiinspektören bestämmer uppgifterna. De, som godkänts i den skriftliga examen, pröfvas muntligen i läsning med innehållsutredning, recitation, historia och geografi. Om examinanden så önskar, pröfvas han också i ritning och åkerbrukslära. Flickorna skola alltid pröfvas i sömnad. Profven bedömas med siffrorna 0—10. Betyget 0 i något prof medför underkännande i examen. För godkännande fordras en betygssumma, som uppgår till minst hälften af den högsta möjliga.

De olägenheter, som vidlåda alltför konstlade eggelsemedel, utelämnas icke för de franska folkskolorna. Verksamma endast på de med starkare ambitionskänsla utrustade väcka de äregirighet och höghet hos de på hufvudets vägnar väl begåfvade samt afund och en plågsam känsla af underlägsenhet hos de sämre utrustade. Då intresset för kunskapers inhämtande icke upprätthålles genom kunskapernas egen makt och undervisningens beskaffenhet, så går det snart förloradt. Allmänt klagas i Frankrike, att barnen för tidigt öfvergifva skolan, och att de efter utgången ur densamma sällan öppna en bok. Också kunde 7 procent af de år 1891 inskrifna rekryterna icke läsa, och 8 procent af män samt 13 procent af kvinnor, som år 1890 ingingo äktenskap, kunde ej skriva sina namn.

Examen för betyg öfver genomgången folkskolekurs är icke obligatorisk och är således icke villkor för afgang ur folkskolan. Den är ett eggelsemedel, som lockar en del af lärjungarne till ansträngningar, utan tvifvel i en icke oväsentlig mån genom utsikten att efter examen slippa ur skolan i förtid. Af 228,120 år 1892 till examen anmälda elever genomgingo 175,675 (77 %) densamma.

2. Högre folkskolor.

De högre folkskolorna härstamma från 1833, då på Guizot's föranstaltande det lagstadgades, att sådana skulle finnas i alla städer med mer än 6000 invånare. År 1850 upphörde deras lagliga karakter, i det att namnet ej upptogs i den då utfärdade skollagen. Redan förut var deras utveckling hämmad genom bristen på ordentliga folkskolor, och nu försvunno de nästan helt och hållet. Först år 1878 upptogs på budgeten ett särskildt anslag för högre folkskolor till en början med det ringa beloppet af 100,000 fr., som år 1890 ökats till en och en half million. Lagen af den 30 oktober 1886 upptog dem bland primärundervisningsanstalterna. Deras organisation och läroplaner hafva senast blifvit bestämda genom dekret och ministeriella skrivelser af den 26 januari 1893.

Deras ändamål är att gifva eleverna en fortsättning af den allmänbildning, som de mottagit i folkskolorna samt en grundläggning af sådana kunskaper, som kunna blifva till gagn för en verksamhet på åkerbrukets, industriens eller handelns område. Skolorna äro särskildt afsedda för sådana elever, som efter att hafva lämnat folkskolan kunna fortsätta sina studier ytterligare två eller tre år, innan de inträda i ett yrke.

Lärotiden är minst två år. I första årsklassen meddelas gemensam undervisning åt alla elever. Från andra årsklassen (eller tredje i några få stora skolor) delas eleverna i olika kurser, af hvilka en har till uppgift att meddela allmänbildning, en är afsedd för blifvande åkerbrukare, en för dem, som vilja ägna sig åt industrien, och en för dem, som bestämt sig för handeln. I den industriella afdelningen

ägnas mer tid åt handarbete och ritning, i den kommersiella åt räkning och bokföring och i åkerbruksafdelningen åt naturvetenskaperna. Om skolan är för liten att tillåta upprättande af skilda afdelningar, tillgodoses elevernas olika behof genom anordnande af speciella kurser i de ämnen, där så erfordras.

Med afseende på läroämnen samt undervisningens art och beskaffenhet äro de förut omtalade, med folkskolorna förbundna fortsättningskurserna alldeles öfverensstämmande med de högre folkskolorna. Dock är lärotiden högst två år vid fortsättningskurserna, och skilda afdelningar, som förbereda för olika yrken, finnas i allmänhet icke.

För inträde så väl i en högre folkskola som i en fortsättningskurs fordras innehafvande dels af betyg öfver genomgången folkskolekurs, dels af betyg af primärinspektör om minst ett års elevskap i högre kursen af en folkskola. Elever, som undervisats i hemmet eller i privatskola, mottagas efter inträdesexamen. För att komma i åtnjutande af de friplatser eller stipendier, som staten, departementet, kommunen eller enskilda inrättat vid dessa skolor, måste inträdessökande underkasta sig stränga täflingspröfningar, och för att behålla dem måste eleverna genomgå flyttningspröfningarna med afseende på de olika årsklasserna och afgangsexamen vid skoltidens slut.

Undervisningen är kostnadsfri. De flesta skolor äro externat, men vid åtskilliga finnas internat så väl för elever, som betala kosthållet, som för frielever.

För anställning såsom lärare vid högre folkskolor och fortsättningskurser fordras innehafvandet af det högre lärarediplomet. Men för att kunna blifva utnämnd till direktör eller professor (ordinarie lärare) vid en högre folkskola måste man hafva genomgått en särskild examen (examen för anställning såsom professor vid högre folkskolor och normalskolor), som får afläggas af dem, som förut tagit examen för det högre lärarediplomet. Vid de kvinnliga skolorna utgöres hela lärarepersonalen, möjligen med undantag af en eller annan timplärare, af kvinnor. Lönerna vid de högre folkskolorna utgå i fem klasser med 2,300—3,300 fr. för direktörer och direktriser samt 1,700—2,700 fr. för professorer utom bostad eller ersättning därför samt ortstillägg liksom för direktörer vid folkskolor. Utnämning och förflyttning af lärare liksom uppflyttning i löneklasser verkställas enväldigt af undervisningsministern.

Liksom vid folkskolorna bekostar staten lärarelönerna, men kommunen lärarnes bostäder och ortstilläggen till deras löner samt skollokaler, skolinventarier och undervisningsmateriel. Statsunderstödet upphör, om medeltalet lärjungar under tre på hvarandra följande år blir mindre än 15 i hvarje årsklass.

Antalet offentliga högre folkskolor utgjorde 1892 204 för gossar och 77 för flickor. Lärjungarne voro 20,461 gossar och 7,415 flickor. I de 21 privata högre folkskolorna funnos 3,755 elever. Samma år funnos 482 fortsättningskurser förbundna med offentliga folkskolor med 13,968 lärjungar, af hvilka ungefär 4,000 voro flickor. De

privata fortsättningskurserna utgjorde 531, men deras elevantal finnes ej angifvet i den statistik, som jag sett. Lärarepersonalen vid högre folkskolor och fortsättningskurser (offentliga och privata) utgjordes af 1,538 lärare och 563 lärarinnor. År 1887 kommo ej fullt 10 lärjungar på hvarje lärare, år 1892 synes antalet hafva stigit till minst 30 på hvar. Då hela antalet af elever i offentliga och privata folkskolor är öfver $5\frac{1}{2}$ million, så är det blott ungefär en procent, som begagnar fortsatt undervisning.

Läroämnen äro: moral (1 timme i veckan), franska språket (5 t:r, men i fackafdelningarna blott 2 t:r), historia (1 t:e), geografi (1 t:e, 2 i handelsafdeln.), engelska eller tyska språket (3 t:r, 4 för handelsafdeln., icke obligatoriskt för fortsättningskursen, för industri- och för landtbruksafdeln.), matematik och bokföring (4—5 t:r), naturkunnighet (3 t:r, 4 för åkerbruksafdeln.), åkerbruks- och trädgårdslära (1 t:e för allm. afdeln., 3 för åkerbruksafd.), rättslära och politisk ekonomi (1 t:e i högsta klassen), teckning och modellering (3 t:r, $1\frac{1}{2}$ för handels- och åkerbruksafdeln., $4\frac{1}{2}$ för industriafdeln.), handarbete (2—6 t:r), gymnastik (2 t:r), sång (1 t:e).

För flickor är lärotiden i matematik och naturkunnighet minskad och i stället för åkerbruks- och trädgårdslära förekommer hushållslära.

Lektionstimmarna äro numera inskränkta till 30 i veckan, men eleverna tillbringa hela dagen på skolan från kl. 8 f. m. till kl 6 e. m., med undantag af tiden 11 f. m.—1 e. m., då externerna gå hem för att spisa frukost. Skoltiden är delad mellan lektionstimmar och öfverläsningstimmar under lärarens tillsyn. Efter två timmars arbete inträder en längre eller kortare rast. Ordningen upprätthålles med lika stor noggrannhet som i de egentliga folkskolorna. »Emulationen» åvägabringas genom de ständigt förekommande »kompositionerna» samt genom oupphörlig betygssättning, hvarjämte pristäfvingar anordnas vid läsarets slut.

Med den benägenhet, som finnes redan hos den elementära folkskoleundervisningen, att lägga an på meddelandet af ett stort kunskapsförråd, är det följdriktigt öfverensstämmande, att den fortsatta undervisningen går vidare i samma riktning och antager samma karakter som i de högre läroverken. Visserligen har man i de nya programmen upptagit företrädesvis de delar af hvarje läroämne, som kunna anses vara af gagn för personer i borgerliga yrken, och man har påpekat, att undervisningssättet icke uteslutande bör vara föredragande och examinerande utan så beskaffadt, att det åstadkommer samverkan mellan lärare och lärjungar vid lektionerna.

Emellertid har jag endast undantagsvis fått åhöra en så beskaffad undervisning, t. ex. en lektion i botanik i en fortsättningskurs för flickor i Nancy, vid hvilken lärjungarna på ett ypperligt sätt fingo ledning att använda sin iakttagelse- och slutledningsförmåga. I allmänhet tillgingo de lektioner, som jag åhörd i högre folkskolor och fortsättningskurser i Paris, Nancy, Chaumont och Mâcon, så, att läraren

dikterade eller skref på svarta taflan ett schema för sin lektion och utvecklade detta schema i ett föredrag, som upptecknades af lärjungarne i deras anteckningshäften. Den följande gången examinerades lärjungarne på innehållet i det meddelade. Det vetande, som därvid fordras af eleverna, var också af schematisk art: indelningar, regentlängder, årtal, kartutkast ritade ur minnet, schematiska teckningar med muntlig redogörelse för människokroppen, för fysiska instrument o. s. v. Skriftliga tillämpningsöfningar (devoirs) utarbetades på öfverläsnings-timmarna i alla ämnen, och »kompositioner» med åtföljande »placering» förekommo hvarje vecka. De franska uppsatserna utgjordes i den första årsklassen af berättelser och beskrifningar, ja, t. o. m. affärsbref, sedermera af hvad vi kalla krior, utveckling af sentenser, ordspråk o. s. v.

Såsom exempel på ämnen för »kompositioner» vill jag anföra följande fem uppgifter i geografi, som af gossarne i andra årsklassen af école Turgot i Paris skulle utan hjälpmedel lösas på halfannan timme:

Karta öfver Garonne's och dess bifoders lopp med angifvande af de förnämsta städerna.

Uppräkning af de departement, som äro belägna i Garonne's bäcken, som genomskäras af Loire, som vattnas af bifoderna på Loire's vänstra sida.

Karta öfver Vilaine's, Charente's och Loir's bäcken.

Tablå öfver Garonne's bifoder och dessas tillflöden.

Karta öfver öfre Rhône.

En »komposition» i historia, skriven på lika lång tid i första årsklassen af en fortsättningskurs för flickor i Paris, upptog i den bok, jag såg, fyra kvartsidor med redogörelse för Karl VII:s inre styrelse och därtill en tablå öfver krigen i Italien 1794—1815, uppsatt på fyra kolumner med öfverskrifterna: orsaker, hufvudhändelser, fördrag, följder.

I samma bok funnos fem sidor, också skrifna på halfannan timme, med svar på följande frågor i naturkunnighet: Blodomloppet hos reptilerna? Respirationsapparaten hos fiskarna? Hvad vet ni om ormarna? Hvad vet ni om broskfiskarna?

Orsakerna till den gestaltning, som undervisningen antagit, torde i främsta rummet böra sökas i examensväsendet.

Först och främst skall en examen för betyg öfver genomgången högre folkskolekurs (certificat d'études primaires supérieures) afläggas inför en för skolan främmande kommission, som för hvarje departement utses af akademirektorn bland primärinspektörer samt lärare vid normalskolor, läroverk och högskolor. Alla elever, som hafva friplatser eller understöd, äro nödsakade att aflägga denna examen, om de ej vilja återbetala, hvad de åtnjutit. Den skriftliga examen omfattar fransk uppsats, uppsats i historia och geografi, skriftligt besvarande af uppgifter i matematik och naturkunnighet samt utförande af en teckningsuppgift. Den muntliga examen omfattar alla skolans ämnen men får ej vara mer än en timme för hvarje examinand. Pröfning i

ett levande språk och i det fackämne, hvare eleven kan hafva erhållit undervisning, bör alltid däri ingå. Slutligen afläggas ock ett praktiskt prof i handarbete och sång samt i kroppsöfningar af gossar. Till de elever, som mest utmärkt sig i denna examen, kan undervisningsministern gifva stipendium för utrikes resa till förvärfvande af större färdighet i levande språk.

Vid afslutningen af fortsättningskursen kan också en sådan men mindre omfattande examen afläggas.

Dessa examina skulle väl kunna lämpas efter skolans uppgift och behöfde icke, om de stode ensamma, verka förryckande på undervisningen. Men så väl fortsättningskurserna som i synnerhet de högre folkskolorna måste förbereda till åtskilliga andra, ganska olikartade examina. I följd af sin ställning såsom mellanled i systemet af primärundervisningsanstalter få de ej behålla en egenartad uppgift utan måste också syfta till mål, för hvilka andra anstalter arbeta. De förbereda bl. a. för folkskolelärarekallet. Examen för det lägre lärarediplomet (hvilken skall vara aflagd af dem, som söka inträde i normalskolorna, hvilka förbereda för det högre lärarediplomet) afläggas af en mycket stor del af eleverna i de högre folkskolorna och fortsättningskurserna, i synnerhet i dem, som äro afsedda för den kvinnliga ungdomen, hvilken allmänt eftersträfvat detta betyg oftast mera för hederns skull än för erhållande af anställning på lärarebanan. Vidare sker beredelsen till examen för inträde i normalskolorna nästan alltid i dessa anstalter. Ja, de högre folkskolorna, i synnerhet de kvinnliga med fyra årsklasser, bereda till examen för det högre lärarediplomet. Ytterligare inträffar det ganska ofta, att elever förberedas för baccalaureat (studentexamen) utan klassiska språk, och många direktörer sätta en ära uti att från deras skolor elever utgå med denna examen. Den största högre folkskolan i Paris, collège Chaptal, har en särskild afdelning, som är afsedd uteslutande för en sådan beredelse. Specialkurserna i de högre folkskolorna förbereda för egentliga fackskolor, och för att blifva antagen såsom elev i en sådan fordras att bestå i en inträdestäffan, som blifver svårare och svårare genom ökad tillopp af inträdessökande. Således måste också i dessa kurser undervisningen bedrivas med uppmärksamhet fästad på en examen, som har ganska litet att göra med skolans egen uppgift.

Till de högre folkskolorna räknas också sådana skolor, som uteslutit den allmänna afdelningen och äro rent tekniska skolor, förberedande antingen för handeln och industrien eller för åkerbruket eller för vissa handtverk (écoles professionnelles).

Af det sistnämnda slaget finnas fem gosskolor och sex flickskolor i Paris. De utbilda sina elever till arbetare i bestämda yrken, och den teoretiska undervisning, som meddelas, afser i första rummet att öka deras tekniska insikter. Jag besökte en gosskola, som gjorde lärjungarne på fyra år till utlärda arbetare såsom finsnickare, stelmakare, skulptörer, svartfvere, tapetserare och ciselörer. En flick-

skola åter lämnade eleverna från sig efter tre års lärotid såsom klädsömmerskor, korsettsömmerskor, barnklädsömmerskor, hattsömmerskor, brodöser, plym- och blomstertillverkerskor.

3. Fortbildningskurser för vuxen ungdom.

Offentliga kurser för undervisning af ungdom, som öfverskridit skolåldern (*cours d'adultes*), kunna anordnas med iakttagande af samma formaliteter, som gälla för inrättningen af folkskolor. Statsunderstöd medgifves, dock ej öfverstigande hälften af kostnaderna, med villkor att kursen varar minst fem månader om året och att kommunen bestrider kostnaden för undervisningslokalens uppvärmning och belysning samt bidrager till lärarearfvodet. För öfrigt åstadkommas medel till upprätthållande af dylika kurser vanligen genom föreningar, som insamla enskilda bidrag.

Undervisningen skall hafva en praktisk karakter och i synnerhet afse de unga mäns och kvinnors behof, som redan hafva ett visst yrke. Lärjungar af olika kön få ej undervisas gemensamt. Hvarje lärjunge skall föra en dagbok, i hvilken alla uppgifter och öfningar dag för dag upptecknas, och som alltid skall finnas i skolan till kontroll af skolans verksamhet. Kurserna äro underkastade samma inspektion som andra primärskolor.

Denna gren af folkundervisningen är i Frankrike mycket tynande, förmodligen i följd af lärarepersonalens oförmåga att föra undervisningen utöfver det torrt formella och därför tråkiga. I någon mån torde och därtill hafva bidragit den njugghet, som staten visat i understödjandet af denna form för folkbildningen, som kunde vara högeligen betydelsefull. Antalet sådana kurser var år 1883 30,000, men hade år 1893 sjunkit till 9,000.

4. Lärarebildningen och normalskolorna.

Den, som önskar erhålla anställning såsom lärare eller lärarinna i de franska folkundervisningsanstalterna (moderskolor, folkskolor, högre folkskolor och normalskolor), måste innehafva dels vissa kunskapsbetyg, dels vissa betyg om lärareutbildning. Kunskapsbetygen äro af två olika grader: det lägre lärarediplomet (*brevet élémentaire*), som är nödvändigt villkor för hvarje anställning i primärundervisningen, och det högre lärarediplomet (*brevet supérieur*), som fordras för anställning såsom lärare eller lärarinna vid fortsättningskurser, högre folkskolor och normalskolor. Lärareutbildningsbetygen äro af tre slag: betyget om pedagogisk lämplighet, hvilket fordras för hvarje ordinarie anställning och för extraordinarie anställning vid normalskolorna, betyget om lämplighet såsom professor, som är villkor för ordinarie anställning vid högre folkskolor och normalskolor, samt betyget om lämplighet såsom folkskoleinspektör och direktör (direktris)

för normalskolor, hvilket fordras af dem, som vilja ifrågakomma till sådana beställningar. Dessutom fordras specialutbildningsbetyg för rättighet att undervisa i lefvande språk, i handarbete, i teckning, i sång och i gymnastik.

Dessa bestämmelser angående kompetens för lärarebefattningar lagstodades ej förrän genom de nya folkundervisningslagarna af 1881 och 1886. Reglering af de examina, som böra afläggas för erhållande af de nämnda betygen, skedde först år 1887.

Examina afläggas inför särskilda examenskommissioner, och kandidaterna få förbereda sig på sätt, som dem synas lämpligast. Dock har staten upprättat särskilda anstalter, som bereda till examen för brevet supérieur (normalskolor) och för professorexamen (högre normalskolor).

Examina för det lägre lärarediplomet (brevet élémentaire) för rättas i hvarje departement två gånger om året: i juli och i oktober månader. Måttstock för fordringarna i denna examen äro lärokurserna för den högsta afdelningen (cours supérieur) i folkskolan. Vanligen hafva dock kandidaterna genomgått fortsättningskursen i en folkskola eller också en högre folkskola och där mottagit den behöfliga förberedelsen. De prof, som afläggas, äro dels skriftliga, dels muntliga, dels praktiska. De skriftliga profven utgöras af ett rättskrifningsprof, ett välskrifningsprof, en fransk uppsats samt lösning af aritmetiska uppgifter. Muntliga prof afläggas i läsning med innehållsutredning, aritmetik och metriska systemet, Frankrikes historia och geografi samt sång. De praktiska profven bestå för gossar i linearritning (croquis med mått af ett enkelt föremål) och gymnastik, för flickor i afteckning af ett vanligt föremål och sömnad.

Af lärarepersonalen i offentliga primärskolor voro 3,3 procent och af personalen i privata icke mindre än 17,4 procent (enligt 1892 års statistik) helt och hållet i saknad af officiellt kunskapsbetyg, beroende därpå att de lärare och lärarinnor tillhörande de religiösa ordnarna, som vid utfärdandet af lagen om undervisningens »förvärldsligande» saknade kunskapsbetyg, fingo bibehållas vid sin befattning, de för-ra till en viss tid, de senare under obestämd tid. I de offentliga primärskolorna voro 74 procent och i de privata 73,3 procent af lärarepersonalen icke i besittning af annat kunskapsbetyg än brevet élémentaire. Det högre lärarediplomet (brevet supérieur) innehades af 22,7 procent af lärare och lärarinnor vid offentliga högre och lägre primärskolor och af 9,3 procent af sådana vid privata.

Om fordringarna för brevet élémentaire äro små, äro de däremot mycket dryga för brevet supérieur. Ingen kan anmäla sig till examen för det senare utan att redan hafva förvärfvat brevet élémentaire. Profven afläggas likaledes inför särskilda kommissioner i hvarje departement och äro fördelade i två serier. I första serien utarbetas en uppsats öfver en fråga i matematik och en i naturkunnighet (4 timmar användas för båda), en uppsats i litteratur eller moral (3

timmar), en teckning efter modell (3 timmar), en översättning med hjälp af lexikon till ett främmande språk ($1\frac{1}{2}$ timme). Den andra serien består af muntlig pröfning af hvarje examinand under en fjärdedels timme i hvardera af följande sju ämnen: moral och pedagogik, franska språket och litteraturen (den senare efter en lista på författare, som hvar tredje år bestämmes af ministern), franska och allmänna historien, franska och allmänna geografin (med kartritning), aritmetik och bokföring (samt för män elementen af algebra, geometri samt fältmätning och avvägning), fysik, kemi och naturalhistoria (samt för män åkerbruks- och trädgårdslära), oförberedd översättning af ett tjugotal rader lätt engelsk, tysk, italiensk, spansk eller arabisk text efter examinandens val.¹

Vare sig lärarekandidaten aflagt den lägre eller den högre kunskaps-examen, så erhåller han eller hon endast anställning såsom prof lärare, d. v. s. underlärare i någon skola med flera lärarekrafter. För att kunna utnännas till ordinarie lärare måste han hafva tjänstgjort minst två år såsom prof lärare och därefter hafva undergått examen för betyget om pedagogisk lämplighet. Denna examen afläggas inför särskilda kommissioner för hvarje departement och består i ett skriftligt, ett praktiskt och ett muntligt prof. Det skriftliga profvet utgöres af en uppsats öfver ett elementärt pedagogiskt ämne och utföres i arrondissementets hufvudort under primärinspektörens öfvervakning. Det praktiska profvet afläggas inför en afdelning af kommissionen i någon offentlig skola och består i skötandet af skolan under tre timmar efter ett 24 timmar förut meddeladt program. I sammanhang härmed afläggas också det muntliga profvet, som består i förklaring (efter en timmes förberedelse) af ett stycke ur en författare (angifven på en af ministern hvar tredje år upprättad lista) och ett föredrag på en half timme (efter två timmars förberedelse) öfver ett ämne i teoretisk eller praktisk pedagogik. Dessutom förhöres examinanden i skoladministration och skollagar.

De anstalter, som motsvara våra seminarier, normalskolorna, äro af staten inrättade för att underlätta beredelsen till examen för det högre lärarediplomet och för att gifva de där intagna eleverna öfning och handledning i undervisnings meddelande, men deras genomgående

¹ Följande exempel, valda ur högen bland uppgifter i skriftliga examen, gifva en antydning om måttstocken för fordringarna: Matematik: En liksidig triangel ABC är omskrifven kring en cirkel med 0,24 m. radie. Från spetsen A drager man en linje AH, vinkelrät mot sidan BC, och låter den rätvinkliga triangeln ABH vrida sig kring AH. Beräkna ytan och volymen af den kon, som så uppkommer. — Ett kapital, placeradt mot enkelt intresse af $5\frac{1}{4}$ % för år under $3\frac{1}{3}$ år, har nått ett värde af 100,953,65 fr. Detta kapital utgjorde från början $\frac{7}{9}$ af försäljningspriset för ett kvadratformigt fält. Då man vet, att jorden sålts för 7.650 fr. hektaren, begär man få veta kvadratens sida. — Naturkunnighet: Areometrar. Olika slag. Användning i industrien. — Kalk. Dess framställning och bruk. De förnämsta kalksalterna. Litteratur: Voltaire såsom historieskrifvare. Kort redogörelse för hans tre

är ingalunda nödvändigt för att blifva lärare. Man måste till och med hafva förvärfvat den allmänna lärarekompetensen (brevet élémentaire) för att vinna inträde i desamma. De personer, som genomgått dem, kunna göra sig räkning på att få bättre platser, blifva lärare i fortsättningskurser och högre folkskolor samt hastigare stiga i lönegraderna, och, om de äga tillräcklig begåfning, kunna de fortsätta sina studier och aflägga examina för anställning såsom professorer vid högre folkskolor och normalskolor samt såsom folkskoleinspektörer.

Oaktadt normalskolebildningen sålunda endast står såsom ett önskemål beträffande fordringarna på den franska folkskolelärarekåren, är det likväl sedan år 1879 lagstadgadt, att i hvarje departement skall finnas en normalskola för män och en för kvinnor. Då genomgåendet af normalskolan ej är obligatoriskt, så blifver följden den, att elevantalet i skolorna är jämförelsevis ringa: i medeltal 44 i hvarje skola. Ja, det finnes skolor med endast 15 elever, 5 i hvarje årsklass. Enär fordringarna i examen för brevet supérieur, till hvilken normalskolorna förbereda, äro mycket höga, hafva inträdesfordringarna också måst sättas mycket högt, en omständighet, som naturligtvis bidrager till elevantalets ringhet. Visserligen åtnjuta eleverna fritt underhåll och bostad under skoltiden, men då en treårig beredelse efter utgången ur folkskolan behöfves för att erhålla inträde, och då de utgående eleverna ofta få gå i 6—7 år såsom prof lärare med 900 francs lön, så har ej därmed något synnerligt stort antal af inträdesökande kunnat lockas.

Normalskolor kommo först till stånd genom Guizot's lag af år 1833, men de voro enligt denna departementala inrättningar, som stodo under prefekternas närmaste tillsyn. De nuvarande normalskolorna äro enligt 1881 års lag statsanstalter och stå omedelbart under undervisningsministern. Kostnaderna bestridas af staten med undantag för underhållet af lokalen och undervisningsmaterielen, som bekostas af departementet.

Den redogörelse, som här lämnas för de franska normalskolorna, är grundad dels på studium af författningar och reglementen rörande dessa skolor, dels på personliga iakttagelser vid besök i de manliga och kvinnliga normalskolorna i Paris, Nancy, Chaumont, Mâcon och Nîmes samt de högre normalskolorna i St-Cloud och Fontenay-aux-roses.

I regeln äro normalskolorna ordnade såsom internat. Lärjungarne tillbringa hela sin lärotid på skolan med undantag af ferierna, något mer än en vecka vid påsk och 7—8 veckor i augusti och september månader, som få tillbringas utanför anstalten.

arbeten: Histoire de Charles XII, Siècle de Louis XIV och Essai sur les mœurs. — Hvilka episka dikter känner ni? Karakterisera dem! — Moral: Förhållandet mellan friheten och ansvarigheten. Ansvarighetens gränser. — Tillämpa på lärarens lif följande maxim: Förakta ej din lefnadsställning, ty det är i den, som du måste verka, lida och segra.

Lifvet på skolan är ordnad med den största regelbundenhet. Uppstigning sker kl. 5 på morgonen. Från $\frac{1}{2}$ 6 till $\frac{1}{2}$ 8 idkas studier. Därefter följer en timme till frukost och rast. Sedan komma tre lektionstimmar, som följa på hvarandra utan någon mellanliggande fristund. Vanligen äro särskilda lärosalar afsedda för olika slag af läroämnen, så att klasserna byta om rum, men läraren stannar, där han är. Midt på dagen äger ett uppehåll rum af ungefär en och en half timme, då middagen intages. Därpå följa ungefär fyra lektionstimmar med en timmes afbrott för mellanmål (ett »franskbröd»), gymnastik och rast. Mellan kl. 6 och 7 intages aftonvarden. Tiden 7—9 på aftonen är åter upptagen af studier, och vid niotiden föras lärjungarne till sofrummen.

För lärjungarnes öfvervakande under tiden mellan lektionerna äro i de större normalskolorna särskilda lärare anställda, men i de mindre sköter direktören uppsikten ensam eller med biträde af en f. d. elev. I de kvinnliga normalskolorna bo alla lärarinnorna på anstalten och dela besväret med uppsikten sinsemellan.

Eleverna erhålla kostnadsfritt föda, bostad, sängkläder, tvätt, läkarevård och sjukvård samt alla skrif- och ritmaterialier. De skola vid inträdet på anstalten på egen bekostnad vara försedda med en utstyrel af behöfliga linne- och gångkläder, bland de senare en kostym efter bestämd modell för att bäras utanför anstalten. Läroböcker anskaffa också eleverna på egen bekostnad. I Paris förser departementet eleverna äfven med kläder och böcker.

Blott två skolor, de manliga normalskolorna i Mâcon och i Ajaccio på Korsika, äro ordnade såsom externat. På statens bekostnad inackorderas där eleverna i grupper om två eller tre genom direktören hos aktningvärda familjer i staden. Likväl tillbringa de hela dagen från kl. 7 på morgonen till kl. 7 om aftonen med undantag af en och en half timme vid middagstiden på skolan. En del af öfverläsningen sker således på skolan, där de hafva tillgång till behöfliga hjälpmedel. Man har ej funnit några olägenheter af denna anordning. Tvärt om har den större friheten, som naturligtvis ej är okontrollerad, visat sig utöfva en uppfostrande inverkan långt öfverlägsen verkningarna af tvånget och den ständiga öfvervakningen i internaten. Kostnaden för underhållet af hvarje elev beräknas i internaten till 450 fr. om året, och inackorderingskostnaden vid externaten uppgår till 750 fr., hvarvid dock anstalten slipper ifrån åtskilliga utgifter, som medfölja internatregimen.

Den vidlyftiga ekonomien handhafves under direktörens (direktrisens) kontroll af en särskild ekonom, som vid de mindre skolorna tages bland skolans lärare men vid de större icke har annat uppdrag än ekonomiförvaltningen.

En normalskola, äfven om den ej skulle hafva mer än ett fyrtio-tal af elever, ger alltid ett intryck af en ganska storartad och komplicerad inrättning. Anstalten är omgifven af en med höga murar

omsluten trädgård, och i denna finnes en eller flera stora byggnader tillika med åtskilliga mindre. Trädgården är alltid vårdad och har olika afdelningar, upplåtna dels till lärjungarne för tillbringande af deras fristunder, dels till odling af hushållsväxter för refektoriets behof, dels till tjänst för den botaniska undervisningen. I den stora byggnadens midt finnes en rymlig vestibul, från hvilken utgå långa, ljusa korridorer, prydda med kopparstick, afbildande konstens mästerverk. I närheten af ingången ligga direktörens kabinett med alla till administrationen hörande handlingar och lärarnes rum med en för dem afsedd del af skolans bibliotek. Ett rum är afsedt till mottagning af besökande anhöriga till eleverna och ett annat för skolans läkare. Föreläsningssalarna ligga vanligen i nedre våningen. Understundom äro de ordnade amfiteatraliskt. Hvarje elev har sin pulpet. Den för historia och geografi afsedda salen är väl försedd med kartor och planscher, och å den långa svarta taflan på framväggen äro konturerna af Frankrikes, Europas och världsdelarnas kartor uppdragna med röd färg till ifyllning med krita vid lektionerna.

Lärosalen för fysik och kemi är inredd med ett långt experimentbord, belagdt med marmorskifva och försedt med gas- och vattenledning. Laboratorieugn och förråd af kemikalier finnas där ock.

Öfverläsningssalarna, en eller flera alltefter elevantalet, äro försedda med pulpeter för hvarje lärjunge, särskilda hyllor för hvarje lärjunges böcker och anteckningar samt ett skåp med böcker tillhörande skolan för gemensamt bruk.

Hvarje skola äger ett bibliotek, af hvilket lärare och lärjungar få låna böcker. Normalkatalogen, som utgafs 1887, upptager 834 arbeten i lika många afdelningar, som skolan har undervisningsämnen. Numera hafva dock skolorna mycket flera arbeten. Den manliga normalskolan i Paris hade mer än 5,000. Utlåningen och vården af böckerna skötas af högsta klassens elever under uppsikt af en professor.

Ritsalarna äro alltid två, en för linearritning och en för frihandsteckning. Den förra är inredd med långa bord, något högre än vanliga, med plats för 5—6 elever. Den senare saknar bord, och eleverna placeras på taburetter i en halfcirkel omkring modellen samt stödja kartongen, som uppbär ritpapperet, på en flyttbar järnbarrier.

Slöjdsalarna, en med inredning för träslöjd och en för järnslöjd, ligga vanligen något afsides. I Paris funnos de i källarvåningen.

I öfre våningen finnas rum för samlingarna samt rum för elevernas utförande af fysiska och kemiska öfningar. Två elever arbeta vanligen vid hvarje bord och hafva gemensam uppgift. Staten har för hvarje skola bekostat full uppsättning af fysiska och kemiska apparater samt afbildningar, planscher m. m. för naturhistorien, en uppsättning, som kostat 4,600 fr. Förökning och underhåll bekostas mer eller mindre frikostigt af departementet. I manliga normalskolan i Mâcon fanns

ett särskildt rum för elevernas samlingar. Hvarje elev skulle nämligen hopbringa en samling af naturföremål och enkla apparater (förfärdigade på slöjdtimmarna), som kunde blifva till gagn för hans kommande verksamhet såsom lärare.

Gymnastiklokalen utgöres af ett skjul med löst grus till golf, där den icke helt enkelt utgöres af den öppna gården. Gymnastikapparaterna bestå i linor med knutar, master, stegar, plankor, trapez, barr, ringar m. m.

I en flygel eller särskild byggnad är köksdepartementet inrättadt, och i närheten däraf finnes matsalen (réfectoire). De lärare (lärarinnor), som hafva bostad och underhåll på skolan, hafva sitt bord dukadt i samma rum. I de kvinnliga skolorna är skolköket, där undervisning meddelas i hushållslära, förlagdt till denna del af anstalten. Badrum finnes ock där i närheten.

I öfversta våningen finnas sofsalarna (dortoirs), en eller flera, beroende på elevantalet. Hvarje sal rymmer minst 30 personer. I de kvinnliga skolorna finnes för hvarje person ett litet eget krypin af tunna träväggar till något öfver manshöjd. Den öfvervakande läraren har antingen sin sofplats i samma rum som lärjungarne eller ock sitt rum omedelbart intill sofsalen med en ruta i väggen, så att han har fullständig öfversikt af densamma. Särskilda rum i närheten äro anordnade till förvaring af elevernas gångkläder (vestiaire) och linne (lingerie). En särskild afdelning är anordnad till sjukrum.

Utom alla nu nämnda lokaler finnas boställsrum, försedda med möblering, för direktören (direktrisen) och ekonomen samt bostadsrum för lärare. I de manliga skolorna bo endast de öfvervakande på anstalten men i de kvinnliga samtliga lärarinnor, så vida de ej erhållit speciell tillåtelse att bo ute i staden. De lärare och lärarinnor, som bo på skolan, afstå 400 fr. af sin lön för bostad och underhåll.

I omedelbar förbindelse med normalskolans lokaler, men vanligen skild därifrån genom en inhägnad, ligger öfningsskolan, så vida den icke, såsom är fallet i Nîmes och i Mende, utgöres af en af stadens folkskolor.

Lärarne i de manliga normalskolorna hafva med mycket få undantag, erhållit sin utbildning inom primärundervisningen, d. v. s. de hafva genomgått normalskolor, aflagt examen för brevet supérieur, kanske tjänstgjort såsom folkskolelärare, därefter aflagt sina examina för anställning såsom professorer och för anställning såsom direktörer och primärinspektörer. Sedan år 1883 finnes i St-Cloud en högre normalskola för utbildande af lärare (professorer) för normalskolor och högre folkskolor med tvåårig kurs och undervisning af akademisk art, fördelad på två sektioner, en humanistisk och en matematisk-naturvetenskaplig. Likväl har denna anstalt ännu ej hunnit utbilda synnerligen många professorer (omkring 20 utgå hvarje år därifrån), utan de flesta af de nuvarande hafva studerat på egen hand och med understöd af de många studiehjälpedel, som, i synnerhet i Paris,

stå till buds, och af hvilka särskildt det pedagogiska museet därstädes bör nämnas, hvarest ej blott böcker kunna till låns erhållas utan äfven kurser och föreläsningar i de olika till professorsexamen hörande ämnena hållas.

De kvinnliga normalskolornas lärarinnor hafva däremot ofta utgått från de kvinnliga lyceerna och därefter förberedt sig för professorsexamen antingen på egen hand eller genom att genomgå den för utbildande af kvinnliga professorer af staten år 1880 inrättade och på samma sätt som den nämnda anstalten i St-Cloud anordnade högre normalskolan i Fontenay-aux-roses söder om Paris, från hvilken omkring 30 elever årligen utgå.

Lärarepersonalen vid en normalskola utgöres af direktör (direktris) och minst fyra professorer, två för de humanistiska ämnena och två för de matematiskt-naturvetenskapliga, samt facklärare för undervisningen i lefvande språk, musik, teckning, handarbete och gymnastik. Ofta är en professor tillika facklärare i något af de nämnda ämnena, om han aflagt den speciella examen, som för en sådan anställning fordras.

Vid de kvinnliga skolorna utgöres hela lärarepersonalen af kvinnor, möjligen med undantag af en eller annan facklärare.

Direktören (direktrisen) skall hafva aflagt icke blott professorsexamen utan äfven direktörsexamen, som tillika berättigar till anställning såsom folkskoleinspektör. En särskild ettårig kurs är vid högre normalskolan i Fontenay anordnad för utbildande af direktriser, men för utbildande af direktörer finnes intet motsvarande. Nästan alla direktörer hafva förut tjänstgjort såsom folkskoleinspektörer.

Direktören (direktrisen) undervisar endast i moral och pedagogik (6 timmar i veckan) samt leder de pedagogiska konferenserna men har en mycket sträng öfvervaknings- och administrationstjänstgöring. Åtminstone somliga akademiinspektörer fordra rapporter från direktörerna angående lärarnes tjänstgöring hvarje vecka, och en gång om året skall utförligt tjänstgöringsbetyg rörande hvarje lärare aflåtas. Professorerna äro skyldiga att undervisa 18—20 timmar i veckan och hafva dessutom öfvervakningsskyldighet. Läraren i öfningsskolan har professors ställning och samma lön med tillägg af 300 fr. och har, särskildt i de kvinnliga skolorna, oftast aflagt professorsexamen.

Hela lärarepersonalen utnämnes, placeras och förflyttas af undervisningsministern efter hans godfinnande.

Lönerna för alla lärare utgå i fem klasser, för direktörer med 3,500—5,500 fr., för direktriser med 3,000—5,000 fr., för manliga professorer med 2,500—3,400 fr. och för kvinnliga med 2,200—3,000 fr. Ökningen för hvarje klass utgör 500 fr. för direktörer och direktriser samt 200 fr. för professorer. Uppflyttning i klasser bestämmes af undervisningsministern på grund af akademiinspektörens rapporter. Utom dessa af staten betalade löner åtnjutas bostadsrättning samt

ett lönetillägg af 100—800 fr. i förhållande till storleken af stadens invånareantal, som bekostas af departementen.

För intagning i normalskolorna fordras att hafva förut förvärfvat det lägre lärarediplomet samt att genomgå en inträdesexamen med skriftliga prof i rättskrifning, välskrifning, uppsatsskrifning, aritmetik och teckning efter föremål samt muntliga prof, som afläggas i normalskolans lokal under en veckas tid, hvarunder examinanderna äro internerade därstädes och förhöras hvar och en under en halftimme i hvar och ett af ämnena franska språket, aritmetik, fransk historia, geografi, elementär fysik och naturalhistoria. Tillika skall hvarje examinand lämna en skriftlig redogörelse för två lektioner, hållna af normalskolans lärare, för hvars utarbetande en halftimme omedelbart efter lektionen medgifves, samt aflägga prof i sång, musik och gymnastik samt, hvad flickor beträffar, i sömnad. De inträdessökande ordnas efter summan af i profven erhållna betyg, och de, som stå främst på listan, få inträde i den skola, där de anmält sig, men de öfriga godkända blifva, om de så önska, mottagna i andra normalskolor, där antalet godkända inträdessökande ej uppnått det af ministern bestämda antalet. Inträdesspröfnings verkställes af en kommission, i hvilken akademiinspektören är ordförande samt normalskolans lärare och en folkskoleinspektör äro ledamöter. Aldern för inträde är 16—18 år. Inträdessökande måste förbinda sig att tjäna 10 år i primärundervisningen. Ingen får undergå inträdesspröfning mer än två gånger.

Årsklassernas antal i normalskolorna är tre. Vid slutet af skolåret förrättas stränga flyttningspröfningar med första och andra årsklassens elever. De elever, som underkännas i dessa, aflägsnas ur skolan. Endast långvarig sjukdom gifver rätt att stanna ytterligare ett år i en klass. Tredje årsklassens elever äro skyldiga att underkasta sig examen för det högre lärarediplomet. De, som genomgå denna, äro i tur och ordning berättigade till de lärareplatser, som först blifva lediga i departementet.

Läroämnena och lärokurserna, de senare summariskt angifna efter de vidlyftiga och detaljerade programmen, äro följande:

Pedagogik och moral, 2 timmar i veckan i hvarje klass. I första klassen psykologi tillämpad på uppfostran samt metodik, i andra klassen teoretisk och praktisk morallära, i tredje klassen repetition, praktisk pedagogik (skolororganisation, disciplin, administration), pedagogikens historia, nationalekonomiens hufvudsatser.

Franska språket. Grammatik, 2 timmar i första årskl., 1 timme i andra. Välläsning och litteraturläsning af de för examen för det högre lärarediplomet föreskrifna författare, 2 timmar i första och 1 i andra och tredje årsklasserna samt dessutom enskild läsning 4 timmar i veckan. Litteraturhistoria, 1 timme i tredje klassen. Stilistik, 1 timme i första årsklassen, 2 i de båda andra. En uppsats skrives i allmänhet hvarje vecka.

Historia, 3 timmar i hvarje klass. I första klassen Orientens, Greklands och Roms historia samt Medeltidens till 1328, i andra klassen allmän och fransk historia 1328—1789, i tredje klassen allmän och fransk historia från revolutionen till vår tid, medborgerlig undervisning.

Geografi, 1 timme i hvarje klass. Första klassen: världsdelarna utom Europa; andra klassen: Europa utom Frankrike; tredje klassen: Frankrike. Minst en uppsats i historia eller geografi skrives hvarje månad.

Matematik, 3 timmar i första klassen, 4 i de båda andra (2 timmar i hvarje klass i de kvinnliga normalskolorna): till och med andra grads ekvationer med en obekant, serier och logaritmer, i geometri till och med trigonometri, dock endast för beräkning af trianglar. I de kvinnliga skolorna läses icke algebra och af geometri blott elementen. I högsta klassen lämnas också undervisning i enkel och dubbel bokföring samt, hvad de manliga skolorna angår, i fältmätning och avvägning.

Fysik och kemi, 2 timmar i de båda lägre klasserna, 3 i den tredje (i de kvinnliga skolorna 2 timmar i andra och 2 i tredje). Ämnet drivves med mycken grundlighet. Lärjungarne få experimentellt utföra gifna uppgifter och skriva redogörelser för desamma.

Naturalhistoria, 1 timme i hvarje klass. Botanik i första klassen, zoologi samt människans anatomi och fysiologi i andra, geologi samt hygien i tredje. Uppsatser, försedda med teckningar, skrivas hvarje månad. Insamling af växter är obligatorisk för eleverna i alla klasser.

Lefvande språk, 3 timmar i hvarje klass. Hvarje elev får undervisning endast i ett språk. I de större skolorna gifves tillfälle att välja, i de mindre finnes lärare blott i ett språk. Engelska är det vanligast förekommande och därefter tyska. Italienska och spanska förekomma i några skolor i södra delen af landet, arabiska i Alger och Tunis. Undervisningen lägger i synnerhet an på språkens talande och skrivande, således det praktiska gagnet. De inhämtas hvarken för den formella språkbildningens eller för den pedagogiska bildningens skull. Vanligen hafva eleverna före inträdet i normalskolorna inhämtat elementen i högre folkskolor.

Åkerbrukslära och trädgårdslära har i de manliga skolorna 1 timme i andra och 1 i tredje klassen. Huslig ekonomi har i de kvinnliga skolorna 1 timme i tredje klassen.

Skrifning, 2 timmar i första, 1 i andra klassen.

Teckning, frihandsteckning 2 timmar, lineärritning 2 timmar i hvarje klass.

Musik och sång, 2 timmar i hvarje klass.

Gymnastik, 3 timmar i veckan för manliga elever, 2 för kvinnliga.

Handarbete, för manliga elever, 3 timmar i hvarje klass: pappers- och papparbeten, träslöjd, järnslöjd, modellering i lera, skulptering i gips och trä, allt med ritning till grundlag och mycket teoretiskt; för

kvinnliga elever, 3 timmar i första klassen, 2 i de båda andra: linne- och klädsömnad.

Åkerbruks- och trädgårdsarbete, endast för manliga elever, 2 timmar i veckan.

Summan af lektionstimmar blifver i de manliga skolorna, då åkerbruks- och trädgårdsarbete medräknas, 36 i veckan; i de kvinnliga 32 i första klassen och 31 i de båda högre klasserna. Dessa timmar äro fördelade på fem dagar. Torsdagarna användas till profskrifningar, pedagogiska konferenser, och instruktiva utfärder.

Den undervisningsform, som företrädesvis användes, är den föredragande. Lärjungarne uppteckna lärarens föredrag, och läroböcker användas hufvudsakligen till komplettering af det, som läraren meddelat. Ofta förekommer likväl, att läraren gifver anvisning på något utförligare arbete, hvilket lärjungarne böra på egen hand i större eller mindre omfattning studera. Vid lektionens början dikterar ofta läraren den plan, han vid ämnets behandling skall följa. Lärjungarne antecknade med stor reda och snabbhet det hufvudsakliga af föreläsningarna, något som också underlättades däraf, att många lärare talade så långsamt, att hvarje ord kunde uppskrifvas. Då emellertid felaktigheter lätt kunna insmyga sig i anteckningarna, i synnerhet i mera abstrakta ämnen, brukades på somliga ställen, att skrifna resuméer af lektioner, särskildt i psykologi och moral, lämnades åt lärjungarne till afskrifning efteråt. Anteckningarna skrivas med bläck och få ej omskrifvas efter lektionen. De granskas af lärarne och äro liksom allt annat lärjungearbete föremål för betygssättning.

De olägenheter, som medfölja det ideliga anteckningsskrifvandet, tidspillan, missuppfattningar och det personliga inflytandets undanskjutande, uppmärksammas af mera klarsynta skolmän, men vanan och ett visst fåfängt anspråk på läraresjälfständighet hafva så stor makt, att anteckningsskrifvande på de flesta ställen anses nödvändigt.

I högsta årsklassen och någon gång äfven i de lägre har lektionen eller en del af densamma understundom en annan form än den vanliga. En lärjunge får nämligen till uppgift att hålla ett föredrag på en kvarts timme öfver ett ämne, som står i sammanhang med kursen. Efter föredraget sker han i lärjungarne och till sist af läraren, hvilken tillika gifver den utfyllnad af ämnets behandling, som kan vara erforderlig. I kvinnliga normalskolan i Paris genomgicks på detta sätt hela kursen i psykologi, moral och pedagogik.

Den första kvarten af hvarje undervisningstimme är vanligen anslagen till förhör. En lärjunge i sänder uppropas och kommer fram till lärarens plats. Sedan han aflämnat sitt anteckningshäfte till granskning, får han i sammanhängande form afgifva svar på någon mera omfattande fråga beträffande det förut genomgångna eller den läsning af specialarbeten, hvartill han fått anvisning. Förhöret afser icke att repetera och inskräpa det förra gången meddelade utan att pröfva lärjungarne. Också sattes betyg för hvarje sådan pröfning.

Då dessa förhör icke kunde återkomma tillräckligt ofta för hvarje lärjunge i de större normalskolorna, om de blott ägde rum på de ordinarie lektionstimmarna, så voro där särskilda timmar på aftnarna anslagna till förhör, då eleverna, fördelade i mindre grupper, »tenterades» af lärarne. I de högre normalskolorna i St-Cloud och Fontenay voro särskilda repetitörer och repetitriser anställda för detta ändamål.

Skriftliga arbeten förekomma i stor utsträckning. De äro af två slag: »devoirs» och »compositions». De förra utgöras af uppgifter, som af hvarje ämneslärare utdelas en eller flera gånger i månaden och som utarbetas på öfverläsningstimmarna. Viktigast bland dessa äro de franska uppsatserna, till hvilka ämnen merendels gifvas hvarje vecka. »Compositions» äro profskrifningar, som vanligen ske under tre timmar hvarje torsdagsförmiddag utan hjälpmedel och med noggrann bevakning. Under hvarje trimester anställas minst ett sådant prof i hvarje ämne, t. o. m. i välskrifning, teckning och musik.

Hvarje lärare rättar och bedömer de till hans ämnen hörande skriftliga öfningarna. Rättandet ingår icke i enskildheter. Dessa behandlas vid genomgången. Vanligen skrives uppe vid rubriken ett allmänt omdöme öfver uppsatsens goda egenskaper och fel bredvid betygssiffran. Sedermera streckas det i marginalen för sådant, som anses böra framhållas vare sig såsom förtjänstfullt eller såsom felaktigt, med en kort anmärkning därom. På grund af skrifningarnas stora antal begagnas ej skrifböcker utan lösa ark.

Jag behöfver knappast påpeka, hvilken stor betydelse den ständigt återkommande skriftliga behandlingen af läroinnehållet har både för det materiella tillägandet af detta och för elevernas formella utveckling. Också ernå lärjungarne en stor färdighet i att snabbt och säkert behandla ett gifvet ämne. Den korta tid, som kan bestå ått hvarje särskild skrifning, omöjliggör skrifvandet af koncept. Sedan eleven ägnat någon tid åt ämnets öfvertänkande och uppgjort sin plan för dess behandling, nedskrifver han omedelbart sin uppsats, och tre timmar äro den längsta tid, som ifrågakommer för hela utarbetningen.

Det har redan nämnts, att torsdagarna användas bland annat till instruktiva utfärder. Dessa äga rum till museer, historiska byggnader och platser, fabriker, skolor m. m., eller ock äro de botaniska eller geologiska exkursioner. Hvarje utfärd förberedes genom ett föredrag med hänvisning till böcker och planscher, som böra rådfrågas. Under besöket göra eleverna anteckningar och croquiser, och efter detsamma få de lämna skriftliga redogörelser. Under ferierna göras gärna längre utflykter. I Paris har staden anslagit 5,000 fr. årligen för en fjorton dagars studieresa af tjugufyra manliga normalskoleelever under ledning af ett par lärare till aflägsnare delar af Frankrike eller till något angränsande land.

Vanligen hafva eleverna till åliggande att under de två månader långa höstferierna utföra något större skriftligt arbete efter eget val.

De lösa geometriska eller algebraiska problem, utföra öfversättningar till eller från ett främmande språk, beskrifva en resa eller göra en ortbeskrifning, behandla något speciellt naturvetenskapligt eller pedagogiskt ämne m. m.

Den praktiska utbildningen är ordnad på ett sätt, som företer åtskilliga olikheter med den hos oss vanliga anordningen. Öfningskolan, i Frankrike kallad annexkola, har i de flesta fall blott en lärare eller lärarinna. Vid de kvinnliga normalskolorna bör tillika en moderskola (småbarnsskola) med särskild lärarinna finnas, men detta äger ganska ofta icke rum dels på grund af brist på lokaler, dels på grund af aflägsen belägenhet från stadens centrum. I de större städerna äro annexkolorna försedda med flera lärare. Så funnos vid normalskolorna i Paris och vid manliga normalskolan i Nîmes öfningsskolor med sex klasser och lika många lärare (lärarinnor) utom direktören (direktrisen).

De praktiska öfningarna äro icke inordnade i de särskilda klassernas schema, utan eleverna besöka skolan i tur och ordning en hel vecka eller en del af en sådan och få under denna tid dels åhöra undervisningen, dels öfva sig i meddelande af densamma. Ledningen af öfningarna är helt och hållet öfverlämnad åt annexkolans lärare. I de mindre manliga skolorna och de kvinnliga, som sakna moderskolor, äro tre elever, en från hvarje klass, samtidigt närvarande vanligen en hel vecka. För att minska olägenheterna af lektionernas försummande å normalskolan komma på somliga ställen tre elever till annexkolan på förmiddagen och tre andra på eftermiddagen. Tredje klassens elev företräder lärarens ställe, andra klassens elev är monitör för mellanafdelningen och öfvervakar tysta öfningar, första klassens elev sköter nybörjarne eller är monitör för lägre afdelningen. Där moderskola finnes, tjänstgöra andra klassens elever i denna och blott första och tredje klassens elever i den egentliga folkskolan. I de större normalskolorna är icke tillfälle att låta eleverna en hel vecka i sänder besöka annexkolan, utan tjänstgöringen äger rum för samma elever antingen halfva dagen en vecka igenom eller endast vissa dagar. Hvarje elev får vanligen besöka skolan tre gånger på året, men första klassens elever äro fritagna från skolbesök under den första trimestern och ofta äfven under den andra samt tredje klassens elever alltid under den sista. Sju veckor (210 timmar) äro således den längsta tid, som en elev under hela sin lärjungetid tillbringar i annexkolan. Föreskrifvet minimum är 20 dagar (120 timmar).

Med afseende på förhållandet mellan elevernas undervisning och deras åhörande af lärarens lektioner följas olika grundsatser. I Paris gaf eleven blott en lektion på dagen och var för öfrigt åhörare, men på de flesta ställen är så ordnadt, att eleven de första dagarna är åhörare och monitör, därefter får hålla själfständiga lektioner och den eller de sista dagarna helt och hållet sköter klassen.

Eleverna skola skriva utkast (préparations) till de lektioner, som de skola hålla. Utkasten inskrivas i en särskild bok, rättas af annexskolans lärare och bedömas med betyg. I Nancy (kvinnlige normalskolan) fingo de undervisande eleverna under lektionen begagna anteckningsbok, i hvilken utförliga utkast voro upptecknade, men i de öfriga skolor, som besöktes, höllos lektionerna utan någon sådan ledning.

Granskningen af öfningslektionerna sker dels genom enskildt samtal mellan läraren och eleven omedelbart efter lektionens slut, dels vid de skolor, där flera elever samtidigt tjänstgöra under en lärares ledning, genom elevernas ömsesidiga granskning af veckans arbete och lärarens kritik af detsamma å ett avslutande sammanträde på lördagsaftonen. I Nancy, Mâcon och Nîmes brukades det, att de elever, som skulle tjänstgöra följande vecka, därvid voro tillstädes för att afhöra den redogörelse, som de afgående eleverna hade att lämna, och lärarens bedömande af deras verksamhet samt mottaga upplysningar för den kommande veckan.

På flera ställen är det brukligt, att eleverna under sin vecka i öfningsskolan göra skriftliga arbeten, som på ett eller annat sätt sammanhånga med veckans verksamhet. Vanligen utgöras dessa arbeten af iakttagelser rörande något barn i öfningsskolan eller af uppsatser i praktisk pedagogik. I Mâcon skulle hvarje elev författa en uppsats af hvardera slaget under sin vistelse i öfningsskolan.

Elevernas verksamhet i öfningsskolan bedömes och uppskattas i betyg mycket noggrant. För hvarje gång en lektion hållits, sättes betyg för densamma. Efter veckans slut nedskrifves ett utförligt allmänt omdöme af vederbörande lärare och delgifves eleven, hvarjämte en utförlig rapport med omdömen och betyg afämnas till normalskolans direktör. De synpunkter, från hvilka bedömandet sker, äro vanligen följande: hållning, nit, pedagogisk fallenhet, förberedelse till lektionerna, undervisning, rättande af skriföfningar, ordning och tukt, karakter, framsteg, helhetsomdöme.

Till den praktiska utbildningen höra också konferenserna, hvilka ledas af direktören (direktrisen) och vanligen hållas på torsdagarna. På somliga ställen äro alla eleverna närvarande, på andra endast tredje klassens. Konferensen kan upptagas af ett pedagogiskt föredrag af direktören, men i de flesta fall består den i en lektion, hållen af en tredje klassens elev med lärjungar från annexskolan och efterföljd af granskning, verkställd af elever och lärare, af hvilka sistnämnda åtminstone ämneläraren är tillstädes. I kvinnlige normalskolan i Nancy voro dessa konferenser så ordnade, att de olika ämnens speciella metodik i sammanhang med sådana lektioner genomgicks.

Lärjungarnes arbete och uppförande kontrolleras mycket noggrant genom ständig betygsättning. Hvarje muntligt svar eller skriftligt arbete erhåller sin värdering i en betygssiffra (0—20). För hvarje

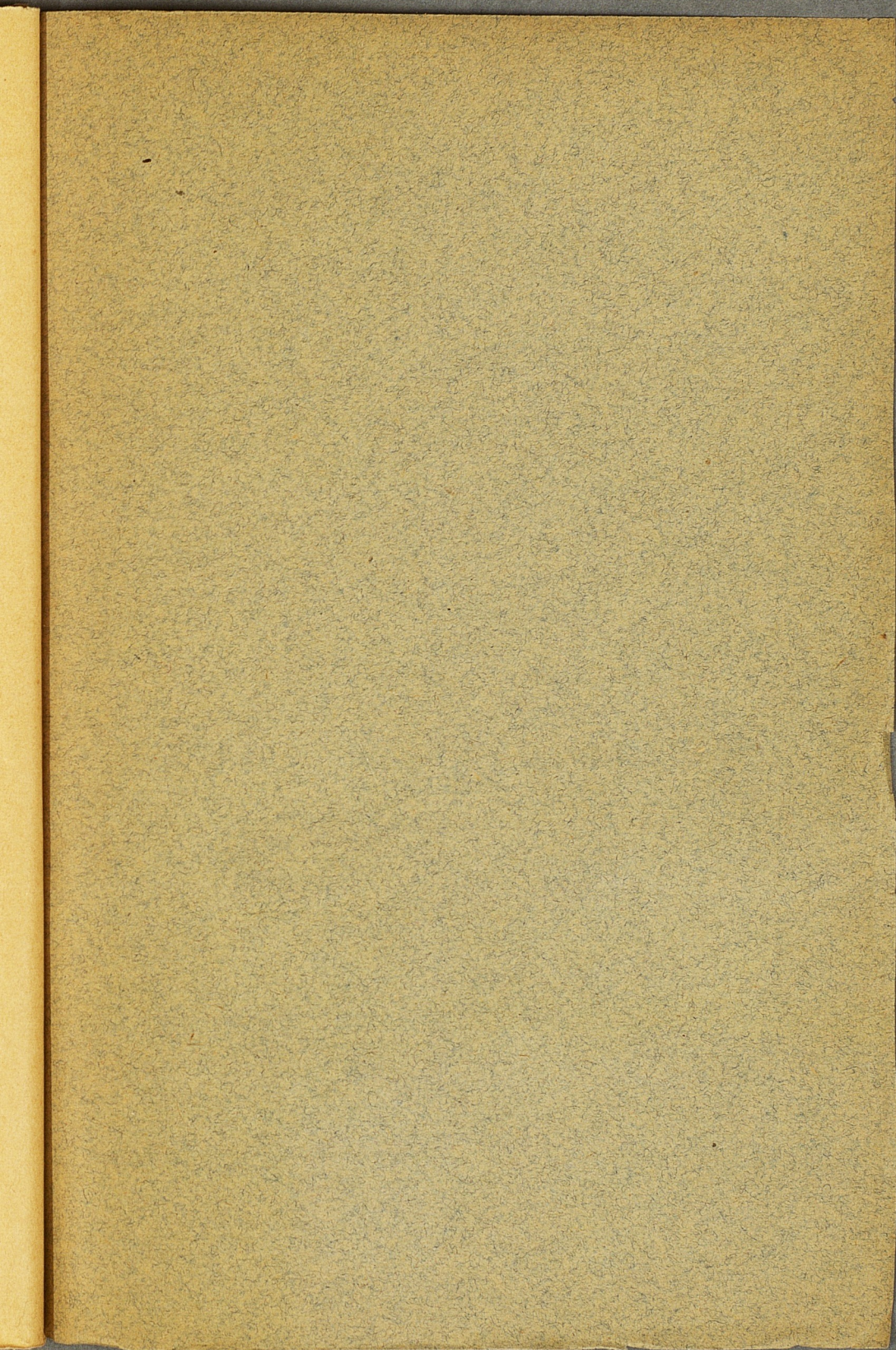
vecka uträknas medeltalet af erhållna points i hvarje ämne för hvarje elev och justeras i lärarekollegiet på lördagsaftonen. Där sättas också points för veckans uppförande. Eleverna ordnas efter erhållna points, och resultatet införes i direktörens journal samt tillkännagifves af honom på söndagsmorgonen för den samlade ungdomen, på samma gång som belöningar och bestraffningar.

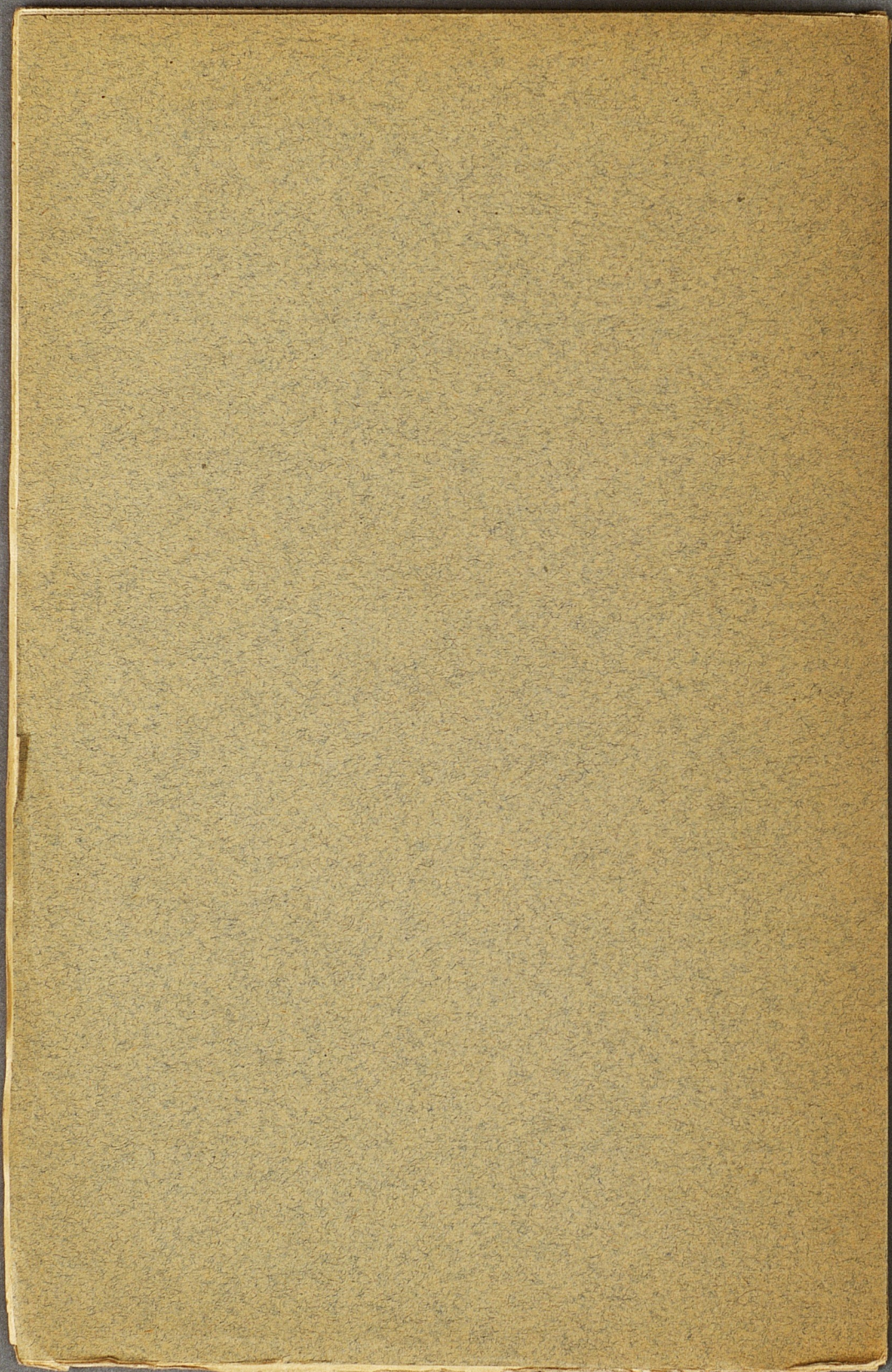
Belöningarna bestå i uppflyttning på klassifieringslistorna samt de loford, som ledsaga en sådan. I synnerhet fästes afseende vid de platser, som vinnas vid »kompositionerna». Besträffningarna bestå i tilltal och varning, som i svårare fall ådömas af akademiinspektören eller akademirektorn, samt i förlust af den rätt att tillbringa söndagen utanför anstalten, som i vanliga fall är medgifven. Den senare är den vanligaste straffpåföljden äfven för de mindre förseelser, som äro oskiljaktliga från internatsystemet, såsom prat eller näsvishet mot ordningsmannen, och en mycket vanlig belöning för de elever, som vunnit de främsta platserna vid »kompositionerna», är befrielse från ådömdt utgångsförbud.

De anmärkningar, till hvilka iakttagelserna vid de franska normal-skolorna gifva anledning, gälla företrädesvis elevernas öfverhopande med arbete samt den bristande praktiska utbildningen. Båda dessa olägenheter härleda sig, synes det, förnämligast från den stadgade examensordningen. Då examen för brevet supérieur, som gifver den blifvande läraren hans kompetens, skall afläggas inför främmande examinatorer, som af examinanderna kräfva noggranna detaljkunskaper i alla ämnen, så nödgas normalskolornas lärare och elever företrädesvis bemöda sig om ett vidsträckt minnesvetande. Lärarnes uppfostrande verksamhet åsidosattes för kunskapsmeddelandet. Lärjungarne få icke tid att tänka sig om, att reflektera och assimilera. Bildningen, som på sådant sätt meddelas, blifver ytlig och ensidig, under det att eleverna själfva på grund af sitt minnesvetande anse sig känna allting och vara i stånd att ofelbart döma om allting. Hvad den praktiska utbildningen beträffar, så är tiden så väl för undervisning i metodik som för praktiska öfningar alltför knappt tillmätt, och huru knapp den än är, måste den rent af stjälas från undervisningen i kunskaps-ämnen. De få dagar, som eleven tillbringar i öfningsskolan, kan han icke odeladt ägna åt det för honom betydelsefulla arbetet därstädes, utan han måste gå med ångslan och bekymmer, att någon viktig punkt i programmen skall blifva behandlad under hans frånvaro, och så snart en ledig stund inträffar, skyndar han hän till normalskolan för att deltaga i lektionerna.

Olika utvägar hafva föreslagits för afhjälpande af dessa olägenheter. Vid kvinnliga normalskolan i Nancy gör man för närvarande ett försök med sex utvalda elever att på två år förbereda dem till examen för brevet supérieur — något som är möjligt, därigenom att icke alla normalskolans läroämnen ingå i denna examen —, hvarefter

det tredje skolåret skulle ägnas åt mera fria studier samt åt en omsorgsfullare praktisk utbildning. Om en sådan anordning godkändes af myndigheterna såsom stadigvarande, skulle därmed troligen mera vinnas än af ett stadgande, som också varit på tal, om minskning af detaljfordringarna i examen, ty eleverna torde aldrig komma från det inflytande på deras arbete, som ängslan för en examen rigorosum åstadkommer. Man har till och med föreslagit, att normalskolans elever skulle befrias från examen för brevet supérieur och vinna samma kompetens, som den medför, genom afgangsexamen inför sina egna lärare, men förhoppningarna om framgång för ett sådant förslag hos myndigheterna äro inga, huru öfvertygade än normalskolornas lärare äro om den stora vinst för lärarebildningen, som skulle hämtas af en sådan anordning.

www.books2ebooks.eu